

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL
MEDYA BAĞIMLILIĞININ ŞİDDET
İÇEREN/İÇERMEYEN SUÇ DAVRANIŞLARININ
ORTAYA ÇIKMASINA ETKİSİ**

Nuray TEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

2024

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ
ŞİDDET İÇEREN/İÇERMEYEN SUÇ DAVRANIŞLARININ ORTAYA ÇIKMASINA
ETKİSİ**

(The Effect of Social Media Addiction of University Students on Emergence of
Violent/Non-Violent Criminal Behaviour)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nuray TEKİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR

Erzurum
Aralık, 2024

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Nuray TEKİN tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi” başlıklı çalışması 12/12/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Yüksel EROĞLU
Afyon Kocatepe Üniversitesi Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR
Atatürk Üniversitesi Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Aynur KARABACAK ÇELİK
Atatürk Üniversitesi Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Refik DİLBER

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Nuray TEKİN

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tezimi hazırlarken saat fark etmeksizin her soruma dönüş yapan, bütün aşamalarda elinden gelen desteği gösteren saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Ayşenur YAZAR'a, tez savunma sürecimdeki desteklerinden dolayı Prof. Dr. Yüksel EROĞLU ve Doç. Dr. Aynur KARABACAK ÇELİK'e bu alanda kendimi geliştirmeme imkân tanıyan Atatürk Üniversitesi'ne teşekkürü borç bilirim.

Nuray TEKİN

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ ŞİDDET İÇEREN/İÇERMİYEN SUÇ DAVRANIŞLARININ ORTAYA ÇIKMASINA ETKİSİ

Nuray TEKİN

Aralık, 2024, 100 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasına etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırma nicel yöntem olan ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Erzurum Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmuş olup örneklem için kolayda örnekleme yöntemi ile 503 öğrenciye anket uygulanmıştır. Veriler toplanırken araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile birlikte Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Şiddet İçeren-İçermeyen suç Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde korelasyon, regresyon, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi olan ANOVA kullanılmıştır. Örneklem 300 (%59.64)'ü kadın, 203 (%40,35)'ü erkektir. Tüm katılımcıların yaş ortalaması 21.50 ± 3.138 ve yaş aralığı 17-44'tür.

Bulgular: Araştırma sonucunda sosyal medya bağımlılığı ile şiddet içeren- içermeyen suç davranışları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu, sosyal medya bağımlılığının şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarını düşük düzeyli yordadığı ($R^2=.23$) ortaya konmuştur. SMB ile genel şiddet arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.22$ $p<.05$); SMB ile yakın ilişkide şiddet arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.27$ $p<.05$); SMB ile şiddet içeren suçlar toplam puanı arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.29$ $p<.05$); SMB ile şiddet içermeyen suçlar arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.11$ $p<.05$); SMB ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.29$ $p<.05$) bir ilişki vardır. Sosyal medya bağımlılığının ortalamalarının kadınlarda daha yüksek olduğu şiddet içeren-içermeyen suç davranışları ortalamalarının erkeklerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaş ile sosyal medya bağımlılığı negatif yönde ve düşük düzeyli ilişkili olup ($r=-.13$) yaş ile şiddet içeren-içermeyen suç davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Sonuçlar: Sosyal medya bağımlılığının şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasıyla hem ilişkili olduğu hem de yordayıcı gücü olduğu tespit edilmiştir. Çeşitli demografik bulguların öğrencilerin sosyal medya bağımlılığını ve şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyini etkilediği tespit edilmiştir. Araştırma sonraki süreçlerde sosyal medya bağımlılığı ve suçu ilişkilendiren çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya bağımlılığı, şiddet içeren suçlar, şiddet içermeyen suçlar, saldırganlık

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ADDICTION OF UNIVERSITY STUDENTS ON EMERGENCE OF VIOLENT/NON-VIOLENT CRIMINAL BEHAVIOUR

Nuray TEKİN

December, 2024, 100 Pages

Purpose: A research was conducted to investigate the relationship between social media addiction and the emergence of violent and non-violent criminal behavior among university students.

Method: The research was carried out using the relational screening method, which is a quantitative method. The population of the research consisted of undergraduate students studying at Erzurum Atatürk University, and a survey was applied to 503 students using the convenience sampling method. 300 (59.64%) of the sample are women and 203 (40.35%) are men. The average age of all participants is 21.50 ± 3.138 and the age range is 17-44.

Findings: As a result of the research, it was revealed that there is a positive and significant relationship between social media addiction and violent and non-violent criminal behavior, and that social media addiction predicts violent and non-violent criminal behavior at a low level ($R^2 = .23$). There was a positive and weak relationship between SMA and general violence ($r=0.22$ $p<.05$); The relationship between SMB and violence in intimate relationships is positively and weakly ($r=0.27$ $p<.05$); There was a positive and weak relationship between SMB and violent crimes total score ($r=0.29$ $p<.05$); There was a positive and weak relationship between SMB and non-violent crimes ($r=0.11$ $p<.05$); There is a positive and weak relationship ($r=0.29$ $p<.05$) between SMA and the total total of VODS. It was determined that the average of social media addiction was higher in women and the average of violent and non-violent criminal behavior was higher in men. Age and social media addiction are negatively and low-level related ($r=-.13$), and no statistically significant relationship was found between age and violent and non-violent criminal behavior.

Conclusions: It has been determined that social media addiction is both related to and predictive of the emergence of violent and non-violent criminal behavior. It has been determined that various demographic findings affect students' social media addiction and the level of occurrence of violent and non-violent criminal behavior. The research will contribute to future studies linking social media addiction and crime.

Keywords: social media addiction, violent crimes, non-violent crimes, aggression

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	5
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Varsayımlar.....	7
Terim ve Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	9
Sosyal Medya Kavramı ve Gelişimi	9
Popüler Sosyal Medya Uygulamaları	10
Facebook.....	10
YouTube	11
X (Twitter)	11
Instagram	11
WhatsApp	12
TikTok	12
Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları.....	12
Sosyal Medya Kullanımının Olumlu ve Olumsuz Sonuçları.....	13
Bağımlılık	13
Sosyal Medya Bağımlılığı	16
Sosyal Medya Bağımlılığının Nedenleri.....	17

Sosyal Medya Bağımlılığının Tedavisi.....	20
Sosyal Medya Bağımlılığının Yaygınlığı ve İlgili Araştırmalar	20
Suç Kavramı	22
Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları.....	23
Demografik Değişkenler ve Suç Davranışları	25
Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren İçermeyen Suç Davranışlarıyla İlgili Araştırmalar	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	31
Yöntem	31
Araştırma Yöntemi	31
Evren ve Örneklem	31
Veri Toplama Araçları	31
Kişisel Bilgi Formu.....	32
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği.....	32
Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği.....	32
Uygulama.....	33
Verilerin Analizi	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
Bulgular	34
Sosyodemografik Veriler	34
Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bulgular	35
Araştırma Problemlerine İlişkin Bulgular.....	36
Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının İlişkisine Yönelik Bulgular.....	36
Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Bir Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	37
Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkma Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	43
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	49
Tartışma ve Sonuç	49
Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması	49
Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Bir Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	51

Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkma Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	56
Öneriler	61
Uygulama İçin Öneriler	61
Araştırmacılar İçin Öneriler	61
Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler	62
KAYNAKÇA	63
EKLER	77
EK-1. Kişisel Bilgi Formu	77
EK-2. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	78
EK-3. Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği	79
EK-4. Ölçek İzinleri	81
EK-5. Atatürk Üniversitesi Etik Kurul ve Uygulama İzinleri	83
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Değişkenlerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri</i>	33
Tablo 2. <i>Kişisel Bilgi Formundan Toplanan Bilgilerin Betimsel İstatistikleri.....</i>	34
Tablo 3. <i>Katılımcıların Eğitim Görülen Bölümlere Göre Dağılımı</i>	35
Tablo 4. <i>Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışları Ölçekleri ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Betimleyici İstatistikleri</i>	35
Tablo 5. <i>Sosyal Medya Bağımlılığı ile Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	36
Tablo 6. <i>Sosyal Medya Bağımlılığı Alt Boyutları ile ŞİŞDÖ Genel Toplamı Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları.....</i>	36
Tablo 7. <i>SMB'nin ŞİŞDÖ Genel Toplamı Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları.....</i>	37
Tablo 8. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları</i>	37
Tablo 9. <i>Yaş ile SMB ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları.....</i>	38
Tablo 10. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	38
Tablo 11. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	39
Tablo 12. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Psikiyatrik Tanı Varlığı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları</i>	39
Tablo 13. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının En Çok Kullanılan sosyal Medya Uygulaması Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....</i>	40
Tablo 14. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	41
Tablo 15. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Ortalama Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....</i>	41

Tablo 16. <i>SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	42
Tablo 17. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları</i>	43
Tablo 18. <i>Yaş ile ŞİŞDÖ ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları</i>	43
Tablo 19. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	44
Tablo 20. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	44
Tablo 21. <i>ŞİŞDÖ ve Alt boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Psikiyatrik Tanı Varlığı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları</i>	45
Tablo 22. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulaması Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	45
Tablo 23. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	46
Tablo 24. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	46
Tablo 25. <i>ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları</i>	47

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı

SMB: Sosyal Medya Bağımlılığı

ŞİSDÖ: Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Avcılık ve toplayıcılık toplumu yerini modern insana bıraktığında; birincil ihtiyaçları elde etmek için edilen mücadele yerini kişisel zevk ve doyum arama, yaşam kalitesini artırma çabasına bırakmıştır. Sanayi devriminden bu yana sıçramalı bir şekilde ilerleyen teknolojik birikim ve gelişmeler modern insanın minimum çaba ile maksimum verim elde etmesini sağlamıştır. Teknolojik gelişmeler insanlığın ihtiyacıyla paralel ilerlese de belli bir aşamadan sonra hızına yetişilemeyecek kadar sıçramalı bir ilerleme göstermiştir.

1989 yılında İsviçre Cern Laboratuvarlarında internetin icadıyla modern insanın hayatı bambaşka bir evreye geçmiştir. Bilimsel araştırmalarda kullanılan ve bilgiyi paylaşmaya yarayan internet günümüzde kitle iletişim aracı hâline gelmiş ve kişisel eğlenceleri tatmin etme amaçlı kullanıma dönüşmüştür. Geleneksel sosyalleşme ve kişilerarası iletişim şekli de yıllar içinde hızlı bir değişime uğramıştır. Bu durum da teknoloji ve birey ilişkisini patolojik bir boyuta taşımaya başlamıştır (Kuss & Griffiths, 2011).

Bireyler artık internetle tanışıp dijital dünyada varlık göstermeye başladıklarında psikolojik doyum ve kişilerarası iletişim ve kendini gösterme, beğenilme ihtiyacına cevap veren “sosyal medya” kavramıyla da tanışmışlardır. 20 yıl öncesinde mahallesindeki sınırlı sayıda komşusuyla yaşantısını paylaşan biri, günümüzde sosyal medya hesabında tanıdığı tanımadığı yüzlerce kişiye ulaşma imkânına sahiptir. Bu yazılımlar aracılığıyla dünyanın her yerinden insanla iletişim kurma, milyonlarca konuda farklı videolar izleme, kendi hayatında olup bitenleri paylaşma olanağına sahip oldukça birtakım toplumsal normlar da silikleşmeye başlamaktadır (Lai & Turban, 2008).

50 yıl önce toplumun ayıplayacağı bir davranış günümüzde gencinden yaşlısına birçok bireyin paylaşım konusu hâline gelmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde sosyal medya; bir davranışı normalleştirme, yayma ve özendirme işlevine sahiptir. Beğenilmek, onay almak, kendini göstermek gibi birçok amaca hizmet eden sosyal ağlarda bireyler denetim olmadan milyonlarca farklı gönderinin alıcısı olmuştur. Sosyal medya; arkadaş edinme, haberleşme, olumlu örnek alınan kişilere ulaşabilme gibi sınırlı faydalarının yanında suç ve şiddete özendirici yayınlara da çok kolay ulaşma imkânı verdiği için zararlı olarak da nitelendirilebilmektedir (Akçay & Bekiroğlu, 2019; Lai & Turban, 2008).

Günümüzde iletişim araçlarının şekillenmesiyle yüz yüze iletişim yerini dijital yollarla iletişime bırakmış ve bu da sosyal medya kavramlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Sosyal medya kavramı ilk etapta arkadaş edinme, yeni ilişkiler kurma gibi amaçlarla ortaya çıkmış olsa da video ekleme ve güncel durum paylaşma eklentileriyle daha cazip hale gelerek sürekli kullanılır hale gelmiştir. Beğenilme amaçlı sürekli yeni içerik üretme, daha önce çekilmemiş videolar yükleyerek izlenme sayısını artırmayı amaçlama, farklı akımlar deneyerek izleyici kazanma gibi kullanıcının vaktinin çoğunu ele geçiren eylemler gerektirmekte bu durum da kullanıcıyı patolojik bir tablo olan bağımlılığa sürüklemektedir (Aktan, 2018).

İnternet ve onun sağladığı imkânları kişisel doyum amaçlı aşırı şekilde kullanmanın sonucunda problemlili internet kullanımı olarak da adlandırılan ve internet/teknoloji/sosyal medya bağımlılığının ana kökeni olan bir durum ortaya çıkmaktadır (Robertson vd., 2018). Sosyal medya bağımlılığının spesifik bir tanımı olmayıp akıllı telefon bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı gibi kavramlar internet bağımlılığı tanımı ile çerçevelenmektedir. Buna göre “aşırı kullanım, sürekli kullanma isteğini tatmin edememe, aşırı kullanımdan dolayı iş ve sosyal hayat için yapılması gereken eylemlerin ihmal edilmesi, internet ve diğer ilişkili araçları negatif duygu durum ve strese kaçış aracı olarak kullanma, kullanımı azaltma veya durdurma konusunda başarısız girişimlerde bulunma, kullanmadığı durumlarda sürekli bir gerginlik ve sinirlilik hâli, kullandığı süreyle ilgili yalan söyleme” bu bağımlılığın belirtileridir (Griffiths, 2005).

İnternetle çok meşgul olup planlanandan çok fazla zaman geçirmek, kullanımı azaltmak için sürekli bir girişim halinde olmak, kullanımı azaltıldığında görülen huzursuzluk, internette geçirdiği zamanı yönetememe, sosyal çevre ile problem yaşama, internete bağlandığında yaşanan rahatlama hissi gibi durumlar internet bağımlılığının belirtileri olarak sayılmaktadır (Aktan, 2018). We are social” web sitesinin verilerine göre 8.1 milyar insan nüfusunun 4.76 milyarı sosyal medya kullanmakta ve bu da nüfusun % 59.4 üne tekabül etmektedir. Türkiye için ise oran %73,1’dir. Kullanıcılar günlerinin 2 saat 54 dakikasını sosyal medyada geçirmekte bu durum da nüfusun tamamının bağımlılık için risk altında olduğunu göstermektedir. En çok kullanılan sosyal medya uygulaması Instagram olup bunu WhatsApp takip etmektedir (We are social, 2023).

Sosyal medya uygulamalarının denetimi mümkün olmadığı için, insanların şiddet unsurları dolu içerik ile karşılaşması kaçınılmaz bir durumdur. Başta arkadaş edinmek, insanlarla iletişime geçmek, yaratıcı içerik üreticilerini takip etmek gibi faydalı amaçlar için

kullanılıyormuş gibi görünse de bireylerin kendi gibi olmayanlara olumsuz eleştirilerde bulunduğu, zaman zaman şiddet dürtüsünü harekete geçiren bir mecraya dönüşmüştür. İnsanlar sosyal medya kullanmaya devam ettiklerinde gerek görsel gerek sözel olarak şiddet dilinin pasif alıcısı hâline gelmektedir. Bunun yanı sıra sosyal medya, korku ve şiddet duygularının yayılmasına ortam hazırlamaktadır. Sosyal medyada karşılaştığı şiddet ile nasıl baş edeceğini bilemeyen kişide kaygı bozuklukları, öfke ve saldırganlık gibi davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Akçay & Bekiroğlu, 2019).

Sosyal medyada şiddet içeren veya içermeyen birçok içerik kullanıcıların karşısına sürekli çıkmakta ancak kullanıcı bazen ne gördüğünün dahi farkında olmadan saatlerce uygulamayı kullandığı için şiddet dili veya görseli içeren içeriklerin bilinçsiz bir alıcısına dönüşmektedir. Maruz kalınan bu içerikler bireylerde karamsarlık, sebebini bilmediği bir mutsuzluk hâli, öfke kontrolünde zorluk gibi belirtilere sebep olabilmektedir. Ayrıca bir içerikten diğerine geçerken yaşanan hızlı duygu değişimi bireyler üzerinde şok etkisi yaratabilmektedir. Vahşet dolu bir videodan mizah dolu bir fotoğrafa tek bir parmak hareketiyle geçen kullanıcı, hissettiği duyguları düzenlemede zorlanmaktadır (King vd., 2014). Duygularını düzenlemekte zorlanan bireylerin öfke kontrolünde de problemler yaşayabileceği ve koşullar oluştuğunda kolaylıkla suça karışabileceği düşünülebilir.

Sosyal medya genellikle bireyi eğlendiren, rahatlamasını sağlayan ve bireyin gündelik hayat sorunları ve stresinden uzaklaşıp olumsuz duygularından geçici de olsa arınmasını sağlayan bir ortam olarak işlevselleşmiştir. Bu nedenle şiddet içeriklerinin tüketimi daha ziyade biriken, her zaman davranışa dönüşmeyen, hatta bireyin bundan eğlenebileceği şekilde düzenlenmektedir. Bu nedenle şiddetin zararsız gibi görünen sembolik temsilleri kısa vadede saldırganlık davranışının ortaya çıkmasına neden olmasa bile uzun vadede şiddet içeriğine karşı “duyarsızlaşma” potansiyeli taşımaktadır. Duyarsızlaşma, bir olguyu normal olarak algılama anlamına gelmekte ve şiddetin normal bir durum olarak algılanması da hemen davranışa dönüşmese bile birey içerisinde biriken bir potansiyele dönüşebilmektedir (Yumrukuz, 2017).

Bağımlılığın ana belirtilerinden biri olan kontrolsüzce kullanma isteği ve suç davranışının ortak noktası “kontrol hissi” olarak ele alınabilir. Duygularını kontrol etmede güçlük çeken bireyler hem bir şeye bağımlılık geliştirmede hem de kontrolünü kolayca kaybedip suç işleme konusunda risk altında olabilir (Robertson vd., 2018).

Bu nedenle; internet ve sosyal medya uygulamalarının aşırı kullanımı sonucu bağımlılık geliştiren bireyler gerek kontrolü kaybetme açısından gerekse sosyal medyadaki paylaşımların etkisi altında kalma açısından suç davranışını gerçekleştirme konusunda risk altında sayılabilir. Yasalarda suç olarak belirlenmiş birçok davranış sosyal medyada sıkça paylaşıp özendirilmekte ve şiddet ve suç kavramlarına yönelik algılar tamamen değişmektedir; dolayısıyla sosyal medyada çokça vakit geçirmenin suç davranışlarının ortaya çıkması üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Sosyal medya uygulamalarının denetimi mümkün olmadığı için, insanların şiddet unsurları dolu içerik ile karşılaşması kaçınılmaz bir durumdur. Başta arkadaş edinmek, insanlarla iletişime geçmek, yaratıcı içerik üreticilerini takip etmek gibi faydalı amaçlar için kullanılıyormuş gibi görünse de bireylerin kendi gibi olmayanlara olumsuz eleştirilerde bulunduğu, zaman zaman şiddet dürtüsünü harekete geçiren bir mecraya dönüşmüştür. İnsanlar sosyal medya kullanmaya devam ettiklerinde gerek görsel gerek sözel olarak şiddet dilinin pasif alıcısı hâline gelmektedir. Bunun yanı sıra sosyal medya, korku ve şiddet duygularının yayılmasına ortam hazırlamaktadır. Sosyal medyada karşılaştığı şiddet ile nasıl baş edeceğini bilemeyen kişide kaygı bozuklukları, öfke ve saldırganlık gibi davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Akçay & Bekiroğlu, 2019). Bu nedenle; internet ve sosyal medya uygulamalarının aşırı kullanımı sonucu bağımlılık geliştiren bireyler gerek kontrolü kaybetme açısından gerekse sosyal medyadaki paylaşımların etkisi altında kalma açısından suç davranışını gerçekleştirme konusunda risk altında sayılabilir. Yapılan çalışmalarda sosyal medya bağımlılığının saldırganlık ile pozitif korelasyon gösterdiği, kullanıcıları şiddete karşı duyarsızlaştırdığı ortaya çıkmıştır (Güler, 2021; Yumrukuz, 2017). Bu çalışmada da bu bulgulardan hareketle sosyal medya bağımlılığının hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen suç davranışlarında artışa neden olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın amacı; sosyal medya bağımlılığının şiddet içeren/veya içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasında etkisi olup olmadığını incelemektir.

Ana problem:

1. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyi ile şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemler:

1. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren- içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, gelir düzeyi) göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren- içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi psikiyatrik tanı varlığı ve bağımlılık yapıcı madde kullanımına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren- içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi; en çok kullanılan sosyal medya uygulaması, sosyal medya kullanım amacı ve sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süreye göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Şiddeti anlamak ve ortaya çıkmasını önleme çalışmaları uzun yıllardır var olsa da medya ve iletişim araçlarıyla ilişkisine odaklanılmaya son 20 yılda başlanmıştır. Şiddetin günden güne katlanarak arttığı, bireysel silahlanmanın önüne geçilemediği son yıllarda şiddetin gerek psikolojik gerekse toplumsal kökenlerini araştırarak önleme çalışmaları yapmak toplumsal bir sorumluluk haline gelmiştir. Yetiştirilen aile ortamı, var olan psikiyatrik hastalıklar, akran ortamında öğrenme gibi birçok değişken şiddetin sebebi olarak birçok çalışmada ortaya konmuştur (Bugur, 2016; Koçak & Durak-Batigün, 2017).

Bilgisayar ve internet ile ilgili gelişmelerin tüm dünyaya yayılması geleneksel medyadaki şiddetin sanal medyaya da taşınmasına neden olmuş, bunun sonucunda da akıllı telefon, tablet gibi aygıtlarla her an ulaşılabilir hale gelmiştir. Bireyler 50 yıl önce yaşadıkları toplumda sadece en yakınlarının başına gelen olayları öğrenebilirken şu anda tek tuşla dünyanın diğer ucundaki bireylerin başına gelen olayları öğrenebilmektedir. Bu da bireyle şiddet kavramının arasındaki mesafenin azalmasına neden olmuştur. Medyada şiddet içerikli görsellere maruz kalmanın; empati ve diğer olumlu sosyal davranışları azalttığı, şiddete gerçek hayatta maruz kalındığında tepki vermeyi olumsuz etkilediği ortaya koymuştur (Ferguson & Beresin, 2017).

Sosyal medya kullanıcıları bu platformlarda sunulan zararlı veya zararsız her türlü içeriğin denetimsiz alıcıları olduğu için şiddet içeriğine ne zaman ve ne ölçüde maruz

kalınacağı kullanıcı tarafından öngörülememektedir. Bu nedenle sosyal medyanın yarattığı şiddet potansiyeli ve içeriği net olarak bilinmemektedir. Başlangıçta zararsız gibi görünen şiddetin sembolik temsilleri saldırganlık davranışının ortaya çıkmasına hemen sebep olmasa da uzun vadede şiddet içeren davranışlara karşı kişiyi duyarsızlaştırmaktadır (Ferguson & Beresin, 2017). Diğer yandan bu platformların yaygınlaşması ve denetimsiz olması günlük hayatta çocuk ya da yetişkin her yaştan kullanıcının şiddet tanığı olmasına neden olmaktadır (Florea, 2013).

Sosyal medya bağımlılığının da internet bağımlılığı gibi saldırganlık ve şiddet ile ilişkili olabileceği çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir. Güler'in (2021) 296 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Aynı sonuçları işaret eden başka araştırmalar da sosyal medya bağımlılığının saldırganlığın ortaya çıkmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır (Arendain & Murcian, 2016; Ganta & Gnapika, 2022; Kınıklı, 2021). Eraslan ve Kukuoglu'nun (2019) Kırıkkale'de eğitim gören 18-24 yaş arası 225 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada katılımcıların çoğunun (155) sosyal medyada değerlerini eleştiren bir yorumla karşılaştıklarında saldırgan davranışlar gösterebilecekleri ortaya konmuştur. Çünkü sosyal medya bağımlılığı gerek bireyde yarattığı kontrol güçlüğü gerek sosyal medyada maruz kalınan zararlı içerikleri artırması sebebiyle bireyde suça özenmeye ve belirli koşullar oluştuğunda da suç işlemeye sebep olabilir (Akçay & Bekiroğlu, 2019).

Şiddet içerip içermediğine bakılmaksızın akım hâline gelen video ve farklı paylaşımlar gencinden yaşlısına bütün kullanıcıları etkilemekte; tekrarlanarak yayılmaktadır. Dünyanın bir ucunda sosyal medya canlı yayınında işlenen bir cinayete kullanıcıların çoğu tanık olmakta ve bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Sosyal medyada karşılaştığı şiddet ile nasıl baş edeceğini bilemeyen kişide kaygı bozuklukları, öfke ve saldırganlık gibi davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Fengqiang vd., 2016).

Sözü edilen çalışmalar sosyal medya bağımlılığının saldırganlık ile ilişkisini ortaya koymuş olsa da bu çalışmada katılımcılar şiddet içeren veya içermeyen suç işleyip işlemediklerini öz bildirime dayalı ölçekte kendileri ifade edecektir. Dolayısıyla sosyal medya bağımlılığı şiddete yol açma ihtimali olan potansiyel bir durumu değil doğrudan şiddet içeren veya içermeyen suç davranışının işlenip işlenmediği ile ilişkilendirilecektir. Ayrıca sosyodemografik değişkenler, psikiyatrik tanı varlığı, bağımlılık yapıcı madde kullanımı ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları da sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde farklılaşmaya neden olup olmayacağını tespit

etmek amacıyla çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun sonucunda sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkması açısından hangi grubun risk altında olduğunu tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek araştırmanın neticesinde sosyal medya bağımlılığının bireylerde şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarının görülmesine sebep olduğu ortaya konulursa sosyal medyada şiddet öğeleri barındıran içeriklerin düzenlenmesi veya kaldırılması için yasal düzenlemeler yapılabilir. Sosyodemografik değişkenlere göre hem bağımlılık hem de suç davranışları açısından daha riskli olan gruba odaklı ilkokuldan itibaren psikoeğitim programları düzenlenerek önleme çalışmaları yapılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın sonuçları Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu verileri ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma Atatürk Üniversitesi öğrencileri ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Bu çalışma; sosyal medya bağımlılığı ile şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları arasında ilişki olduğu, sosyal medya bağımlılığı yüksek olan katılımcılarda hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkacağı varsayımını temel almaktadır. Bunun yanında katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katılıp bütün sorulara samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Sosyal Medya Bağımlılığı: İnternet bağımlılığı alt başlığında yer alan, sosyal medyanın bağımlılık tanı kriterlerine uyacak şekilde aşırı kullanımını ifade eden kavramdır (Griffiths, 2005).

Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları: Şiddet içeren davranışlar genel şiddet ve yakın ilişkide şiddet olarak ikiye ayrılmaktadır. Şiddet içeren suç davranışları güç kullanarak fiziksel bir zarar vermeyi kapsarken yakın ilişkide şiddet; bir ilişki içerisinde yaşanan istismar, taciz ve fiziksel şiddettir. Genel şiddet boyutu ise partner dışında diğer bireylere uygulanan şiddeti kapsamaktadır (Fuller, 2012).

Şiddet içermeyen suç davranışları ise görünürde bir kurbanı olmayan, bir kişiye doğrudan zarar vermeyen ancak dolaylı olarak maddi veya manevi zarara uğratan hırsızlık,

mala zarar verme, kamu düzenini bozma gibi davranışları kapsamakta ve mağdursuz suç olarak adlandırılmaktadır (Stitt, 1988).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Sosyal Medya Kavramı ve Gelişimi

En basit tanımıyla bir verici aracılığıyla alıcı konumunda olan bir kişiye mesaj iletme olan iletişim kavramı; insanlığın başlangıcından beri hem bir sosyalleşme aracı hem de var olmayı sağlayan ihtiyaçlara erişim için gerekli bir araç olmuştur. Koşulların değişmesiyle birlikte iletişim şekilleri de ilk insandan günümüz insanına kadar oldukça farklılaşmıştır. Aradan geçen yüzyıllarda yazı icat edilmiş, matbaa ortaya çıkmış iletişim iki kişi arasında çıkıp daha fazla insana ulaşılabilir mesajlar üretmeye başlamıştır. Radyo ve televizyon gibi kitle iletişim aracı aygıtlarının da ortaya çıkması iletişim kavramını tamamen değiştirmiş ve bir kıtadan iletilen mesajı diğer kıtada yaşayan milyonlara ulaşabilir hale getirmiştir (Akıncı-Vural & Bat, 2010). 1990’larda peş peşe icat edilen bilgisayar ve internet ile hem mesafeleri hem de zamanı aşarak dünyanın her yerinden her insana saniyeler içerisinde ulaşmak mümkün olmuştur (Ünver & Koç, 2017). İnternetin icadıyla beraber ortaya çıkan iletişim araçları yeni medya kavramını ortaya çıkarmıştır.

İnternetin icadıyla ortaya çıkan yeni medya kavramına dâhil olan sosyal medya; çeşitli programlar aracılığıyla bireylerin düşüncelerini, deneyimlerini, fotoğraf ve videolarını paylaştığı, farklı kullanıcılarla iletişim kurmalarına imkân sağlayan programlar olarak, tanımlanabilmektedir. (Lai & Turban, 2008). Sosyal paylaşım siteleri ise sosyal medyanın bir alt segmenti olup kullanıcılara kendi kişisel profilini oluşturma imkânı veren ve ortak ilgi alanı olan diğer kullanıcılarla tanışabildikleri veya günlük hayattaki arkadaşlarıyla iletişim kurabildikleri sanal topluluklardır. (Kuss & Griffiths 2011).

1997’de Six Degrees sitesinin ortaya çıkması sosyal medya platformlarının temellerini atmıştır. Daha sonra günümüzde de devamlılığını sürdüren ve ortaya çıktığı yıllarda oldukça popüler olan ilk sosyal medya platformları ise Facebook ve MySpace olmuştur (Yüksel-Şahin & Öztoprak, 2019). Günümüzde bunlara ek olarak WhatsApp, Instagram, X(twitter), TikTok, YouTube uygulamaları oldukça popülerdir. Akıllı telefonlara da indirilebilen bu platformlara erişim çok kolay hale geldiği için kullanıcı sayısı da oldukça hızlı artmıştır. Her yaştan bireyin kullandığı bu uygulamalar; kendi hayatını başkalarının beğenisine sunma, ilgi alanlarına yönelik kullanıcıları takip etme gibi özelliklerinden dolayı özellikle genç bireylerin ilgi odağı olmuştur.

Karaca (2007); yüz yüze iletişimden ziyade çevrimiçi ortamda iletişime girmeyi tercih eden, dijital dünyada yaşayan, kitap okumayan, sanal dünyada oyun oynamayı ve eğlenmeyi gerçek dünyaya tercih eden “internet gençliği” adı altında bir kitleden söz etmektedir. Bu durum teknoloji ve internetin genç bireyler üzerindeki olumsuz etkisini gözler önüne sermektedir. Nitekim ABD’deki istatistikler 10 gençten 9’unun sosyal medya kullanıcısı olduğunu göstermektedir. Aynı durum Avrupa ülkeleri için de oldukça kritiktir. 16-29 yaş arası gençlerin %98’inin her gün internete girdiği ve ortalama 1 saat 30 dakikalarını sosyal medyada geçirdikleri belirtilmektedir (Karayığit vd., 2021).

Türkiye’de internet kullanım istatistiklerinin incelendiği TÜİK (2023) verilerine göre; internete erişim imkânı olan bireylerin oranı %95,5 olup herhangi bir sosyal medya platformuna üyelik ise %87’dir. En popüler uygulamalar sırasıyla WhatsApp, YouTube ve Instagram’dır. Ülkemizde de genç bireylerin; bilgi paylaşımı, arkadaşlık, beğeni ve takipçi kazanma gibi sebeplerle günün önemli bir kısmını sosyal medyada geçirdikleri bilinmektedir. Sosyal medya kullanıcıları arasında da genç grubun yoğun olduğu ve yürütülen bazı çalışmalarda üniversite öğrencilerinin %96,8’inin sosyal medyan kullandığı belirtilmiştir (Balcı & Gölcü, 2013).

We are Social 2023 raporuna göre; dünya nüfusunun %64,4’ü internet kullanıcısı olup %59,4’ü de aktif sosyal medya kullanıcısıdır. Ülkelere göre bakıldığında ise Avrupa ülkeleri %83,6 olan sosyal medya kullanıcı oranlarıyla en önde gelmektedir. Türkiye’ye bakıldığında; nüfusun %83,4’ü internet kullanıcısı olup aktif sosyal medya kullanıcı oranı ise %73,1’dir. Günlük kullanım sürelerine bakıldığında internette harcanan zaman 7 saat 24 dakika iken sosyal medyada harcanan zaman ise 2 saat 54 dakikadır. İnternette en çok ziyaret edilen web sitesi ise bir sosyal medya platformu olan YouTube’dır. Sosyal medya kullanıcı sayısı 62,55 milyon kişi olup 13 yaş üstü kullanıcı sayısının 18 yaş üstü kullanıcı sayısına oranı %94,6’dır. Bu oran da 10 kullanıcıdan 9’unun 13-18 yaş arası olduğunu göstermektedir. Sosyal medya kullanım amaçları ise çoğunlukla haber okuma, aile ve arkadaşlarla iletişimde kalma, boş zaman doldurma ve alışveriş yapma olarak belirtilmektedir. En çok kullanılan sosyal medya uygulamaları ise sırasıyla Instagram, WhatsApp ve Facebook’tur.

Popüler Sosyal Medya Uygulamaları

Facebook

Birçok kullanıcı için üye olunan ilk sosyal medya platformu olan Facebook; Mark Zuckerberg liderliğindeki bir grup Harvard öğrencisi tarafından kurulmuştur. Arkadaş

ekleme, mesajlaşma, fotoğraf ve video ekleme gibi özellikleriyle kurulduğu dönemde devrim niteliğinde bir uygulama olmuştur. İlk kurulduğu tarih olan 4 Şubat 2004'te 24 saat içerisinde 1200 üye sayısına ulaşmıştır. Daha sonra ABD'nin popüler üniversitelerinden de öğrenciler kayıt olmaya başlamış kısa süre içerisinde milyonlarca insan Facebook kullanıcısı olmuştur (Boyd & Ellison, 2007).

Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar Facebook'un; lise arkadaşlarıyla bağlantı kurma, sosyal ortamda tanıdıkları bir kişi hakkında bilgi edinme, fotoğraf paylaşma, kendini sunma ve daha popüler olma gibi amaçlar için kullanıldığını ortaya koymuştur (Tosun, 2012).

YouTube

Video depolama sitesi olan YouTube 2005 yılınca Steven Cahn önderliğindeki bir grup tarafından kurulmuştur. Kısa sürede popülerliği artınca Google şirketi 2006 yılında bu uygulamayı satın alıp daha da büyötmüştür. Başlangıçta amatör videoların yüklendiğı bir platform iken zamanla video düzenleme, yorum yapma, puanlama ve video paylaşan kanala abone olma gibi özellikler eklenmiştir. Yöklenmek istenen videolar uygulama tarafından denetlenerek yüklenmekte ve video ne kadar ilgi çekici, bilgilendirici ve eğitici ise o kadar çok izleyiciye ulaşabilmektedir (Çelik, 2020).

X (Twitter)

2006 yılında eski Google çalışanları Biz Stone ve Evan Williams, mühendis Jack Dorsey ve yazılım uzmanı Noah Glass tarafından kurulan; blog gibi uzun yazılardan ziyade daha kısa paylaşımlar yapmaya olanak veren mikroblog türü bir uygulamadır. Hem metin hem de fotoğraf paylaşma imkânı veren twitter uygulamasının ismi “kuş cıvıltıları” veya “küçük bilgi patlamaları” anlamına gelmektedir (Nguyen vd., 2020). 2023 yılında Elon Musk tarafından satın alındıktan sonra ismi X olarak değiştirilmiştir.

Babacan'a (2016) göre X'in oldukça öne çıkan bir sosyal medya platformu olmasının nedeni gündemdeki olayları olduğı andan itibaren çok hızlı bir şekilde takip etme imkanı sunması, çeşitli resmi kuruluşların duyurularını X hesapları üzerinden yapması ve milyonlarca farklı kullanıcı arasında anında etkileşim sağlamasıdır. X'te hashtag olarak adlandırılan konu başlıkları o günkü ülke gündemini belirleme gücüne sahip olabilmektedir.

Instagram

Facebook ve Iphone'nın sonrasında ortaya çıkan; kullanıcılara çektikleri fotoğrafı b-hızlı bir şekilde düzenleyip paylaşma olanağı sunan uygulamadır. Fotoğraflar üzerinde çeşitli

düzenleme ve filtreleme seçenekleri sunmasından dolayı diğer uygulamalar arasında öne çıkmıştır. Kullanıcılar kolay bir adım ile bu uygulamada paylaştıkları fotoğrafın hem X hem de Facebook hesaplarında görünmesini sağlayabilmektedir (Çelik, 2020).

WhatsApp

“Ne haber?” anlamına gelen kelimelerden oluşan bu uygulama 2009 yılında Brian Acton ve Jan Koum tarafından kurulmuştur. Sosyal paylaşım platformundan ziyade ses ve görüntü iletimini sağlayan mesajlaşma uygulaması olarak kullanılmaktadır. Hem kişiler hem de gruplar ile hızlı, anlık ve ücretsiz mesajlaşmayı sağlamaktadır (Church & Oliveira, 2013). Akıncı Vural ve Bat (2010)’a göre WhatsApp’ın diğer sosyal medya platformları arasında öne çıkma nedenleri; kolayca kullanılabilmesi, reklamsız olması, ücretli üyelik gerektirmemesi, telefon rehberindeki kişileri kendi rehberine kolayca entegre etmesi, mesajların iletilip iletilmediğini veya okunup okunmadığını göstermesidir.

TikTok

2016 yılında kurulmuş olan uygulama; kullanıcılara kısa videolar izleme, video oluşturup paylaşma seçenekleri sunmaktadır. Instagram ve YouTube uygulamalarına benzer olarak video paylaşmayı sağlasa da dünyanın birçok yerinden hiç iletişim halinde olunmayan veya abonelik gerektirmeyen kullanıcıların videolarını izleme olanağı sunduğu için kullanıcı sayısı kısa sürede oldukça artmıştır (Zahra vd., 2022)

Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları

Sosyal medyayı kullanım amaçları her kullanıcı için farklı olsa da temelde herkes için ortak olan amaçlar bulunmaktadır. Bütün sosyal medya uygulamalarının ortak özelliği sosyalleşmeyi sağlamasıdır. Bu nedenle birçok çalışmada sosyal medya kullanımının ana amacının aile ve arkadaşlarla iletişim kurmak olduğu belirtilmektedir (Sponcil & Gitimu, 2013). Solmaz vd.’nin (2013) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada sosyal medya kullanım amacının yeni arkadaşlar edinmek değil var olan arkadaşlarla iletişim kurmak olduğu ortaya çıkmıştır. Subrahmanyam vd.’nin (2008) çalışmasında ise sosyal medya kullanım amacı olarak mesajlaşma, profilde paylaşım yapma, arkadaşlarının profillerine bakma öne çıkmıştır. En temel kullanım amacı ise sık görüşülmeyen arkadaşlarla iletişim kurma olarak belirtilmiştir.

Bazı araştırmalar da sosyal medyanın romantik ilişki ve flört etme amaçlı kullanıldığını, romantik ilişkilerin ilk safhasında sosyal medyanın önemli bir rolü olduğunu göstermektedir (Fox & Warber, 2013; Papp vd., 2012; Sponcil & Gitimu, 2013).

Son olarak araştırmalara bakıldığında kurumsal şirketlerin tamamına yakınının 10 yıldan fazladır müşteriyle iletişim ve ürün tanıtımı gibi amaçlarla sosyal medyayı aktif olarak kullandığı, bunun için özel birimlerinin olduğu görölmektedir. Bu sayede müşteri aracı olmadan direkt olarak şirketle iletişime geçebilmekte ve sorununun çözümü daha da hızlı olmaktadır (Terroso vd., 2022).

Sosyal Medya Kullanımının Olumlu ve Olumsuz Sonuçları

Sosyal medya kullanımının olumlu veya olumsuz sonuçları kullanım amacı ve süresine göre değişkenlik göstermektedir. Günümüzde her üç gençten biri günde en az üç saatini sosyal medyada geçirmekte ve bu da potansiyel fayda veya riskleri beraberinde getirmektedir. Sosyal medya kullanımının olumlu sonuçları arasında yeni arkadaşlar edinme, var olan arkadaşlarla iletişim kurmayı sağlama, sosyal farkındalık projeleri oluşturma, vlogger, blogger gibi yeni mesleklerin ortaya çıkmasını sağlama, yeni bilgiler edinme, oyun oynayarak eğlenme sayılabilir (Akram & Kumar, 2017).

Sosyal medya kullanımının olumlu sonuçları olduğu gibi birçok olumsuz sonucu da bulunmaktadır. Bireylerin sosyal medyada sanal iletişim içerisinde olup gerçek iletişimi azaltmaları ilişkilerin sanal ortamda sürdürölmesine ve bireyin yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Yüz yüze iletişim azalmakta, gerçek duygu ve deneyimlerden ziyade en çok beğeni alabilecek duygu ve deneyimler paylaşılmaktadır. Uzun süreli ekrana bakma sonucunda göz hastalıkları, duruş pozisyonu kaynaklı eklem ve boyun ağrıları, uyku bozuklukları meydana gelmektedir. Öğrencilerde sınav başarısının düşmesi, motivasyon kaybı görölmektedir. FOMO olarak adlandırılan “gelişmeleri kaçırma korkusu” sosyal medya kullanıcısının kısa süreli de olsa sosyal medyadan uzak kaldığında ortaya çıkan bir duygu durumu olarak hayatımıza girmiştir. Bunun yanında mahremiyetin ihlali, siber zorbalık, depresyon, kaygı bozuklukları ve sosyal medya bağımlılığı sosyal medya kullanımının olumsuz sonuçlarıdır (Terroso vd., 2022).

Bağımlılık

Bağımlılık; bireysel ve toplumsal sorunları arttıran, bireyin kontrolünü kaybetmesine neden olan, defalarca bırakma ve kaçınma denemeleri olmasına rağmen devam eden bir

durum olarak tanımlanmakta; kimyasal bağımlılıktan davranışsal bağımlılığa kadar çeşitli türlerde ortaya çıkmaktadır (Marlatt vd., 1988). Angres ve Bettinardi-Angres'e (2008) göre, bağımlılık; kötü sonuçlara rağmen gittikçe artan miktarlarda kullanılan maddelerin veya tekrarlanan davranışların sebep olduğu bir hastalıktır. Bu maddeler veya davranışlar, ruh halini başlangıçta olumlu yönde değiştirebilir ancak bağımlılık geliştikçe yaşam kalitesini ve bedensel becerilerini olumsuz etkiler. Bağımlılığın temel faktörü söz konusu davranış veya maddenin kullanımı üzerinde kontrolün kaybedilmesidir (Ögel, 2005). Bireyler birçok farklı madde veya davranışa bağımlılık geliştirebilir. Sigara, madde, alkol, kumar bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı gibi herhangi bir madde veya davranış için farklı bağımlılık türleri bulunmaktadır (Ögel, 2005).

Bazı sağlıklı alışkanlıkların bağımlılık olarak, bazı bağımlılıkların da zararsız davranışlar olarak görülmesi bağımlılık kavramını tanımlamada birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Bağımlılığın hangi koşullarda ve ne zaman olumsuz sonuçlar doğurabileceği konusunda farklı düşünceler ortaya çıkmaktadır (Dinç, 2017). Kontrolsüzce kullanılan herhangi bir madde veya tekrarlanan herhangi bir davranış bağımlılıkla sonuçlanabilir. Ancak tam olarak bir bağımlılıktan söz etmek için bir takım tanı ölçütlerinin de karşılanması gerekmektedir. Bu nedenle bağımlılığı incelemek için belirli tanım ve sınıflandırmalara ihtiyaç vardır. Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından hazırlanan Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabında (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders/ DSM-V, 2013) bağımlılık tanısı koymak için belirli kriterler verilmiştir. Bağımlılık tanısı konabilmesi için en az üç kriterin karşılanması gerekmektedir.

1. Aynı miktarda madde kullanımının kişi üzerindeki etkisinin gittikçe azalması: tolerans gelişmesi
2. Madde kullanımı azaltıldığında veya bırakıldığında bulantı, baş ağrısı, öfke, kaygı gibi semptomların görülmesi: yoksunluk belirtileri
3. Kişinin bırakmaya yönelik çaba göstermesi ancak sonuç alamamış olması
4. Maddeyi elde edip kullanmak veya bırakmak için çok fazla zaman ve para harcama
5. Kişisel, sosyal ve mesleki faaliyetlere yönelik ilgi kaybı
6. Madde kullanımı kaynaklı fiziksel ve psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına rağmen ısrarlı ve kontrolsüzce kullanmaya devam etmek

Bağımlılık kavramı yalnızca madde bağımlılığı ile sınırlı olmayıp belli davranışlarda da ortaya çıkabilmektedir. Son yıllarda davranışsal bağımlılıklar üzerinde de çalışmalar

yapılmaktadır. Davranışsal bağımlılıkların da tıpkı madde bağımlılığı gibi tolerans gelişmesine neden olduğu ve yoksunluk belirtilerini ortaya çıkardığı bilinmektedir (Kuss & Griffiths, 2012). Alışveriş, kumar, yeme ve teknoloji bağımlılığı gibi davranışsal bağımlılıklar; esas olarak davranış gerçekleştirildiğinde ortaya çıkan duygunun bağımlılık yapması yoluyla etki gösterdiği için fiziksel ve psikolojik işlev bozukluklarına sebep olabilmektedir. Bu yönüyle de madde bağımlılığına benzemektedir (Alavi vd., 2012).

Sosyal medya bağımlılığını anlayabilmek için öncelikle internet bağımlılığı kavramının ne olduğunu anlamak gerekmektedir. Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından hazırlanan Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı DSM-V'e göre davranışsal bağımlılık kategorisi olarak yalnızca kumar bağımlılığı yer almaktadır. İnternet bağımlılığı ile ilgili çok fazla fikir ayrılığı olduğu için ayrıca sınıflandırma yapılmamış son yapılan düzenlemeyle "İnternette oyun oynama bozukluğu" eklenmiştir. Bu da internet kullanım bozukluğunu oyun bağımlılığı üzerinden ele almakta, yalnızca internet bağımlılığını referans göstermemektedir.

İnternetin asıl amacı iletişim kurmak ve bilgi paylaşımını arttırmak iken beraberinde alışveriş yapma, oyun oynama, video izleme gibi birçok başka imkânı da sunması ve hızla yayılması problemli internet kullanımına neden olmaktadır. İnternet bağımlılığı da bu problemli ve kontrolsüzce kullanım sonucu gerçekleşmektedir (Arisoy, 2009). Problemli internet kullanımı; internet kullanımının normal sürenin üstünde, bireylerin günlük hayatlarını etkileyebilecek bir düzeyde olduğunu ifade etmektedir (Tutgun-Ünal & Koroglu, 2013). Bazı araştırmacılar internetin toplumda çığır açıcı bir yenilik olduğunu ve bağımlılık yapıcı olarak eleştirilemeyeceğini öne sürse de 1996 yılında Goldberg ilk kez internet bağımlılığı terimini kullanmıştır (Goldberg, 1996). Goldberg (1996), DSM-IV' teki madde bağımlılığı kriterlerini temel alarak, internet bağımlılığını "On iki ay içinde herhangi bir zamanda en az üç semptomun ortaya çıkmasıyla kendini gösteren, klinik olarak belli bir bozulmaya veya sıkıntıya neden olan uygunsuz internet kullanımı" olarak tanımlamaktadır. Young (1999) da kumar bağımlılığı kriterlerinden yola çıkarak tanı kriterleri geliştirmiştir.

1. Zihinsel olarak internetle çok fazla meşgul olma
2. Aynı hazzı alabilmek için interneti daha fazla kullanma.
3. Başarısızlıkla sonuçlanan internet kullanımını azaltma veya bırakma girişimleri
4. Bırakma girişimleri sırasında yoksunluk belirtileri görülmesi
5. Planlanan süreden daha fazla internet kullanma
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaşlar ile sorun yaşama

7. İnternette harcanan süre konusunda aldatıcı davranma
8. İnternette zaman geçirirken duygu durumunda değişikliklerin olması ve internet kullanımının kişi için vazgeçilmez olması.

Bahsedilen 8 kriterden en az 5'inin görülmesi durumunda kişi internet bağımlısı olarak değerlendirilmektedir (Young, 1999).

Sosyal Medya Bağımlılığı

Sosyal medya uygulamalarının kullanıcılara sağladığı birçok imkân bağımlılığın temel nedeni sayılan kontrolsüzce ve uzun süreli kullanımı da beraberinde getirmektedir. Kullanıcılar fotoğraf yükleyip sürekli beğeni sayısını kontrol etmekte, saatlerce başka kullanıcıların videolarını izlemekte veya sürekli olarak diğer kullanıcılarla iletişim halinde olmaktadır. Başlangıçta kullanım süresi az iken zamanla bağımlılık yapıcı düzeye ulaşmakta, kullanıcı sosyal medya uygulamasını kontrol etmediğinde huzursuz hissedebilmektedir. Araştırmacılar internet bağımlılığına benzer belirtilerin sosyal medya platformları için de geçerli olduğunu belirtse de sosyal medya bağımlılığı internet bağımlılığından ayrı olarak kavramsallaştırılamamaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış olan çok sayıda ölçek ile sosyal medya bağımlılığının tanı kriterleri geliştirilmiştir. Sosyal medya bağımlılığı; devamlı çevrimiçi olma isteği, sosyal medyayı kullanmadığında huzursuzluk hissetme ve kullanmayı bırakmakta zorlanma olarak açıklanmaktadır (Andreassen vd., 2016). Yapılan çalışmalar; sosyal medyada geçirilen süre ile bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, özellikle ergen ve genç yetişkinlerin bu uygulamaları daha aktif kullandıkları için dolayı sosyal medya bağımlılığı açısından daha fazla risk altında olduğunu göstermiştir (Lemmens vd., 2009). İnternet bağımlılığında olduğu gibi DSM 5'te (2013) sosyal medya bağımlılığının da belirli tanı kriterlerinden bahsedilmemekte bu durum da sosyal medya bağımlılığının tanı ve tedavisini zorlaştırmaktadır. Aile, iş ve okulu ciddi derecede ihmal etmeye yol açabilen sosyal medya bağımlılığında söz konusu uygulamalar sürekli hayatın içinde ve her zaman ulaşılabilen nitelikte olduğu için tedavisinin madde bağımlılığından daha zor olabileceğini öne süren araştırmalar vardır (Söner & Yılmaz, 2018).

Sosyal medya kullanıcılarının yeni bir benlik oluşturma amacında olması bu uygulamaların aşırı kullanımının temelini oluşturmaktadır. Bireyin kendi hayatındaki olumsuzluklardan ve gerçeklerden kaçma isteği, sosyal medyaya hayalindeki yaşantıyı yansıtabilme özgürlüğü sosyal medyayı kullanımı artırabilmektedir. Sosyal hayatında yeterince sevgi ve takdir görmeyen, özgüven ve başarısını yeterli bulmayan, yalnız ve mutsuz

bireyler sosyal medyada istedikleri özelliğe sahip bir benlik oluşturarak zamanının çoğunu bu uygulamalarda harcamaya başlar (Akmeşe & Deniz, 2017). Bazı çalışmalarda benlik algısı düşük olan bireylerin genellikle depresif ve tek başına oldukları için gerçek insanlarla gerçek iletişime geçmek yerine sosyal medya aracılığıyla sanal iletişime geçtikleri ve bu bireylerde bağımlılığın daha fazla görüldüğü ortaya çıkmıştır (Caplan, 2005).

Sosyal medya bağımlılığı bazı bireylerde başka bağımlılıklarla birlikte görülmektedir. Örneğin madde bağımlılığı tedavisi gören bir grup hastanın %61'inin en az bir davranışsal bağımlılığının olduğu, %31'inin ise en az iki (yemek yeme, oyun, internet bağımlılığı gibi) sorunlu davranışı olduğu tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada ise 13-18 yaş arası 1.392 adolesandan oluşan ve hâlihazırda alkol veya madde kullanan grupta sosyal medya bağımlılığı riskinin de oldukça yüksek olduğu bulunmuştur (Kuss & Griffiths, 2011). Sosyal medya bağımlılığı, davranışsal bağımlılıkların da belirtisi olan sekiz kriteri içermektedir.

1. Zihinsel olarak sosyal medya ile çok fazla meşgul olma
2. Aynı hazzı alabilmek için sosyal medyanın daha fazla kullanma.
3. Başarısızlıkla sonuçlanan sosyal medya kullanımını azaltma veya bırakma girişimleri
4. Bırakma girişimleri sırasında yoksunluk belirtileri görülmesi
5. Planlanan süreden daha fazla sosyal medya kullanma
6. Aşırı sosyal medya kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaşlar ile sorun yaşama
7. Sosyal medyada harcanan süre konusunda aldatıcı davranma
8. Sosyal medyada zaman geçirirken duygu durumunda değişikliklerin olması ve sosyal medya kullanımının kişi için vazgeçilmez olması.

Sosyal medya bağımlılığına yönelik çalışmalar az olsa da internet bağımlılığının bir alt türü olarak kabul edildiği için bu alanda yapılan oldukça fazla sayıdaki çalışma ile desteklenmektedir. Son yıllarda bu alanda da çalışmalar çoğalmış olsa da asıl sorunun internetten kaynaklandığı oldukça açıktır. Bu nedenle, bağımlılık kavramından hareketle, sosyal medya bağımlılığının da internet bağımlılığı ve sorunlu internet kullanımından türetilmesi literatüre uygun görünmektedir (Kuss & Griffiths, 2011; Tutgun-Ünal, 2015).

Sosyal Medya Bağımlılığının Nedenleri

Sosyal medyayı kullanan insan sayısı oldukça fazla olsa da sosyal medya bağımlılığı her kullanıcıda görülmemektedir. Bu da sosyal medya bağımlılığına yönelik çeşitli açıklama

arayışlarına neden olmuştur. Suler (1996), sosyal medya bağımlılığının nedenini Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine dayandırarak açıklamaya çalışmıştır. Bireylerin temel fizyolojik ihtiyaçları arasında olan cinsellik ile sevilme ve ait olma gibi daha üstte yer alan ihtiyaçları sosyal medya yoluyla karşılanabilmektedir. Sosyal medyada dâhil olunan gruplar sevgi ve ait olma ihtiyacını giderebilmektedir. Vural ve Bat'ın (2010) sosyal medyayı kullanım amaçlarını incelediği çalışmasında kullanıcıların yüzde 48,5'inin sosyal ilişkiler amacıyla kullandığı ortaya çıkmıştır. Başka bir çalışmada da sosyal medya kullanım amacının çoğunlukla sosyal iletişim kurma, gündemi takip etme ve eğlenme amaçlı kullanım olduğu ortaya konmuştur (Şahin vd., 2016). Sosyal medyayı özellikle sosyal ilişkiler için kullanan bireylerin çokluğu Suler'in (1996) öne sürdüğü, bireylerin sosyal aidiyet ve sevgi gibi ihtiyaçlarının sosyal medya aracılığıyla karşılandığı fikrini desteklemektedir. Bu uygulamalar ile bireyler yakınlık ihtiyacını giderebildiği için kullanım süresini kontrol etmekte zorlanabilmekte bu da sosyal medya bağımlılığı gelişmesine yol açmaktadır. Bazı çalışmalarda yalnızlık hissi ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişkili olduğu gösterilmiş ve yalnızlığı giderme amaçlı sosyal medya kullanan bireylerde bağımlılık riskinin daha fazla olduğu bildirilmiştir (O'Day & Heimberg, 2021; Sucu, 2014). Balcı ve Baloğlu (2018); Balcı ve Gölcü'nün (2013) çalışmalarında ise sosyal medyada daha fazla vakit geçiren bireylerin gerçek hayattaki sosyal ilişkileri uzun vadede olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu durumda da kişi uzun vadede sosyal çevresinden dışlanıp yalnızlaşarak sosyal medya bağımlılığının şiddeti daha da artabilmekte, bağımlılık sürekli hale gelmektedir.

Bazı araştırmacılara göre bireyin sosyal medya bağımlısı olma süreci diğer bütün bağımlılıklarda da olan biyolojik ödül mekanizması aracılığıyla gelişmektedir (Keskin & Baş, 2015). İnternet ve sosyal medya uygulamaları beğenilme, sohbet etme, alışveriş yapma ve oyun oynama gibi hoş giden birçok seçenek barındırmaktadır. Sosyal medyadan gelen bildirim aldığı anda, paylaşılan fotoğraf beğenildiğinde veya oyunda ilerleme kaydedildiğinde beynin amigdala bölgesinde yer alan ödül merkezi aktifleşmekte ve sinir sisteminin işleyişinde önemli bir kimyasal olan dopamin seviyesi yükselmektedir. Bunun sonucunda da kişi mutlu olmakta ve aynı hazzı yaşamak için aynı davranışları yinelemektedir. Bu durumda sosyal medyayı kontrol edince yaşanan haz bir sonraki sosyal medyaya giriş için olumlu pekiştirici görevi görmektedir. Bu durum da başlangıçta kontrollü olan sosyal medya kullanımının kontrolden çıkmasına neden olarak sosyal medya bağımlılığına dönüştürebilmektedir (Griffiths, 1996).

Sosyal medya bağımlılığı ve diğer bütün bağımlılıklarda görülen plansız ve sonucunu düşünmeden hareket etme, zaman/miktar ayarlayamama gibi davranışlar dürtüselliğin de hesaba katılması gerektiğini göstermektedir. Dürtüsellik, haz alma ve doyum sağlama ile ilişkili bir kavram olup yapılan çalışmalarda bağımlılıkla ilişkisi olduğu gösterilmiştir (Eme, 2017). Diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi sosyal medya bağımlılığının gelişmesinde ve sürmesinde dürtüselliğin etkisi vardır. Teknoloji ile ilişkili bağımlılıkların dürtüleri kontrol edememekten kaynaklandığı ve dürtülere karşı koymakta zorlanan bireylerin bağımlılık riski altında olduğu düşünülmektedir (Aksu vd., 2019).

Bazı araştırmacılara göre sosyal medya kullanmak bireyin duygularını düzenlemesine yardım etmektedir. Birey, stresli durumlardan kaçmak için sosyal medya uygulamasına girdiğinde stresi azalabilmekte bu da zamanla daha fazla kullanıma sebep olmaktadır. Öğrenme kuramı perspektifinden ele alındığında sosyal medyaya girildiğinde stresin azalması negatif pekiştireç olurken sosyal medyaya girildiğinde alınan hazzın da pozitif pekiştireç etkisi ile bağımlılığı sürdürdüğü düşünülebilir (Andreassen vd., 2016). Bazı genç kullanıcılar için sosyal medya uygulamaları, olumsuz duygulardan ve günlük hayatın stresinden kaçtıkları bir baş etme mekanizması görevi görmektedir (Oberst vd., 2017).

Kıran vd. (2020), yaşam doyumunun sosyal medya bağımlılığındaki rolünü ele aldığı çalışmasında düşük yaşam doyumuna sahip bireylerin bütün ilgi ve dikkatini sosyal medya uygulamalarına verdiğini göstermiştir. Bu da yaşam doyumunun da bağımlılığın gelişmesinde önemli bir faktör olabileceğini düşündürmektedir. Birey sosyal medya aracılığıyla yaşam doyumunu arttırmayı amaçlayabilmektedir. Düşük benlik saygısı da sosyal medya bağımlılığına neden olabilecek başka bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal yaşamlarında başarılı olmayan ve benlik saygısı düşük olan bireyler beğeni ve takdir almak için sosyal medya uygulamalarını kullanmakta, bu sayede benlik saygılarını yeniden kazandıkları düşünülmektedir. Özellikle ergenlik döneminde daha kırılgan olan benlik saygısını yeniden inşa etmek için sosyal medya uygulamalarında daha fazla beğeni alabilecek profil oluşturma çabası yaygın olarak görülmektedir (Yüksel-Şahin & Öztoprak, 2019).

Başka bir açıklamaya göre sosyal medyaya bağımlı olmanın başlıca nedeni; aslında toplum içinde kollektif yaşaması gereken ve bireyselleşmeyle başa çıkamayan insanların içinde yaşadığı yalnızlık ve boşluk duygusunu sosyal medya toplulukları ile doldurmaya çalışmasıdır. Hem toplum hem de bireysel olarak birçok neden olsa da gelişen teknolojiyle birlikte internet ve diğer araçlara ulaşımın çok kolaylaşması da bu bağımlılığın sebeplerinden biri olarak görülmektedir (Griffiths, 2005).

Sosyal Medya Bağımlılığının Tedavisi

Sosyal medya bağımlılığı da diğer bağımlılıkların tedavisinde yer alan kendi kendine yardım stratejileri, psikoterapi ve farmakolojik tedavi ile tedavi edilebilmektedir (Andreassen vd., 2016). Kendi kendine yardım stratejileri uygulamak isteyen kişi sosyal medya uygulamasına belli bir zaman aralığında girebilir veya uygulamada geçirdiği süre hedeflediği süreyi aştığında uyarıcı veya engelleyen uygulamalar kullanabilir. Herhangi bir yere giderken telefonu evde bırakmak da oldukça etkili bir yol olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, sosyal medyadan uzak kaldığı zamanlarda hissedilen gerginliği azaltmak için doğru nefes alma ve gevşeme teknikleri de etkili olmaktadır (King vd., 2014).

Bilişsel davranışçı terapi veya motivasyonel görüşme de sosyal medya bağımlılığında kullanılabilecek psikoterapi teknikleridir. Kişinin bağımlılıktan kurtularak ne istediğini keşfetmesi, bağımlılığın dezavantajlarını görmesi beklenir. Bunun sonucunda da istediği durum ve mevcut durum arasındaki ambivalansı fark ederek bağımlı olduğu davranışı azaltma girişimlerinde bulunması amaçlanır (Andreassen vd., 2016).

Sosyal Medya Bağımlılığının Yaygınlığı ve İlgili Araştırmalar

Türkiye’de internet kullanım istatistiklerinin incelendiği TÜİK (2023) verilerine göre; internete erişim imkânı olan bireylerin oranı %95.5 olup sosyal medya platformuna üyelik ise %87.1’dir. En popüler uygulamalar ise sırasıyla WhatsApp, YouTube ve Instagram’dır. Ülkemizde de genç bireylerin; bilgi paylaşımı, arkadaşlık, beğeni ve takipçi kazanma gibi sebeplerle günün önemli bir kısmını sosyal medyada geçirdikleri bilinmektedir. Sosyal medya kullanıcıları arasında genç grubun yoğun olduğu ve yürütülen bazı çalışmalarda üniversite öğrencilerinin %96.8’inin sosyal medyan kullandığı belirtilmiştir (Solmaz vd., 2013).

We are Social 2023 raporuna göre; dünya nüfusunun %64.4’ü internet kullanıcısı olup %59.4’ü de aktif sosyal medya kullanıcısıdır. Ülkelere göre bakıldığında ise Avrupa ülkeleri %83.6 olan sosyal medya kullanıcı oranlarıyla en önde gelmektedir. Türkiye’ye bakıldığında; nüfusun %83.4’ü internet kullanıcısı olup aktif sosyal medya kullanıcı oranı ise %73.1’dir. Günlük kullanım sürelerine bakıldığında internette harcanan zaman 7 saat 24 dakika iken sosyal medyada harcanan zaman ise 2 saat 54 dakikadır. İnternette en çok ziyaret edilen web sitesi ise bir sosyal medya platformu olan YouTube’dır. Sosyal medya kullanıcı sayısı 62.55 milyon kişi olup 13 yaş üstü kullanıcı sayısının 18 yaş üstü kullanıcı sayısına oranı %94.6’dır. Bu oran da 10 kullanıcıdan 9’unun 13-18 yaş arası olduğunu göstermektedir. Sosyal medya kullanım amaçları ise çoğunlukla haber okuma, aile ve arkadaşlarla iletişimde

kalma, boş zaman doldurma ve alışveriş yapma olarak belirtilmektedir. En çok kullanılan sosyal medya uygulamaları ise sırasıyla Instagram, WhatsApp ve Facebook'tur.

Bu verilerden de anlaşılacağı gibi sosyal medya kullanımının genel amaçlı internet kullanımının önüne geçtiği açıktır. Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığının yaygın olduğu; sosyodemografik özelliklere, cinsiyete ve yaşa göre de farklılaştığı görülmüştür. Meng vd.'nin (2022) 64 ülkeden 2.123.762 kişiyi kapsayan 498 makaleyi taradıkları meta analiz çalışmasında; akıllı telefon bağımlılığının %26.99, sosyal medya bağımlılığının ise %17.43 oranda yaygın olduğu saptanmıştır. Ortadoğu ve düşük-orta gelirli ülkeler yaygınlığın en yüksek olduğu bölgeler olmuştur. Cinsiyet değişkeni dâhil edildiğinde internetle ilişkili bağımlılıkların erkeklerde kadınlara oranla daha fazla görüldüğü bulunmuştur. Cheng vd.'nin(2021) birçok ülkeden katılımcıları dâhil ettiği meta analiz çalışmasında da kolektif kültürün hâkim olduğu toplumcu özellikler gösteren bölgelerde sosyal medya bağımlılığının iki kat daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir (Cheng vd., 2021). Bu sonuçlardan hareketle hem Orta Doğu ülkesi olması hem de kolektif kültür özellikleri göstermesi nedeniyle Türkiye'de yaşayan bireylerin de sosyal medya bağımlılığı riski içerisinde olduğu çıkarımı yapılabilir.

Sağar'ın (2019) 30-70 yaş arası bireyleri kapsayan çalışmalarında da erkeklerin kadınlara göre sosyal medya bağımlılığı yönünden daha fazla risk altında olduğu, kadınların sosyal medyayı var olan arkadaşlarıyla iletişimde bir alternatif olarak kullandığı ancak erkeklerin ise yeni arkadaş edinmek amacıyla kullandığı bulunmuştur. Doğrusever'in (2021) sadece ergen katılımcılardan oluşan çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Kıran vd.'nin (2020) 13-66 yaş arası bireyleri kapsayan çalışmasında ise sosyal medya bağımlılığı belirtilerinin kadınlarda daha fazla görüldüğü ortaya konmuştur. Bu çalışmada ayrıca kadınların sosyal medyayı arkadaşlarla iletişim kurmanın yanı sıra yeni trendler takip etmek, sosyal yaşamda saygınlık kazanmak gibi farklı amaçlarla kullandığı ancak erkeklerin ise temel olarak yeni arkadaş edinmek amacıyla kullandığı tespit edilmiştir. Norveç'te yaşayan 18-66 yaş arası katılımcıların olduğu başka bir çalışmada da kadınlarda sosyal medya bağımlılığının daha fazla görüldüğü, düşük eğitim seviyesinin de bu bağımlılığı arttırdığı görülmüştür (Andreassen vd., 2016).

Sosyal medya bağımlılığının eğitim düzeyi ile ilişkisini inceleyen çalışmalara bakıldığında eğitim düzeyinin de etkili olduğu görülmektedir. Aktan'ın (2018) çalışmasında ilkökul ve altı eğitim düzeyine sahip kullanıcılarda sosyal medya bağımlılığı riskinin daha fazla olduğu; üniversite ve daha üst eğitim seviyesine sahip kullanıcılarda bu riskin azaldığı

ortaya çıkmıştır. Yurtdışında yapılan ve 556 kadın katılımcının bulunduğu başka bir çalışmada ise eğitim düzeyi arttıkça sosyal medya kullanım süresinin azaldığı tespit edilmiştir (Rachubińska vd., 2022).

Sosyal medya bağımlılığın demografik değişkenlerin yanı sıra farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalar da oldukça artmıştır. Özgür'ün (2023) 18-25 yaş arası genç yetişkinleri kapsayan çalışmasında dürtüselliğin sosyal medya bağımlılığını anlamlı şekilde yordadığı ayrıca sosyal medya bağımlılık düzeyi yüksek olan katılımcıların duygu düzenleme becerilerinin daha az olduğu bulunmuştur. Ilgaz'ın (2021) çalışmasında da dürtüsellik ve sosyal anksiyete arttıkça sosyal medya bağımlılığı artarken, yaş arttıkça sosyal medya bağımlılığının azaldığı bulunmuştur. Söner ve Yılmaz'ın (2018) çalışmasında da yaş ile sosyal medya bağımlılığı düzeyinin negatif yönlü ilişki gösterdiği bulunmuştur. Atak'ın (2023) sosyal anksiyete ve sosyal kaçınmanın sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında sosyal anksiyete ve sosyal kaygı arttıkça sosyal medya bağımlılığının da arttığı tespit edilmiştir.

Ülkemizde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılan diğer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında psikolojik iyi oluş arttıkça sosyal medya bağımlılığı azalmış (Deniz, 2023); sosyal medya bağımlılığı arttıkça kaygı düzeyi de artarken uyku kalitesi azalmış (Beydili, 2023); dürtüsellik arttıkça sosyal medya bağımlılığı artmış (Azyoksul, 2023); duygu düzenleme güçlüğü arttıkça sosyal medya bağımlılığı artmış (Ay, 2022); sosyal medya bağımlılığı arttıkça duygusal olarak duyarsızlaşma da artmıştır (Atalar, 2023).

Suç Kavramı

Suç, insanlığın başlangıcından beri var olan ve toplumsal yaşam için yıkıcı sonuçları olan bir olgudur. Bu nedenle suç kavramı birçok bilim dalı için önemli bir konu olup suçun ortaya çıkmasını önleme çalışmalarında sonuçlarından ziyade sebeplerine odaklanılmakta, “Suç neden işlenir?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Suç kavramı için antropoloji, ekonomi, hukuk, tıp, felsefe, sosyoloji ile psikoloji gibi bilim dallarında farklı açıklamalar yapılmıştır (Hollin, 2013).

Psikoloji bilimine göre suç bir davranış olup bireysel nedenler üzerine daha çok odaklanılır. Buna göre suç işleyen bireyler ile işlemeyen bireyler arasında suç ile ilişkilendirilebilecek farklılıklar olabilmektedir (Pakes & Winstone, 2013). Ancak suç davranışı bütün davranışlara benzer şekilde çok yönlüdür ve ekonomik, toplumsal, siyasal sebeplerin de göz ardı edilmemesi gerekir. Bireyden kaynaklanan bilişsel, duygusal veya

biyolojik iç değişkenler ve çevreden kaynaklanan dış değişkenlerin etkileşimiyle ortaya çıkabilir (Palmer, 2003).

Suç kavramının tek bir tanımı olmamakla birlikte akla ilk olarak yasaklanması ve cezalandırılması gereken davranışlar gelmektedir. Bu anlamda ceza yaptırımı gerektiren her davranış suç olarak kabul edilebilir. Ancak yasal perspektiften bakıldığında geçmişten günümüze suç olan veya olmayan davranışların değiştiği, bazı davranışların suç olmaktan çıkarıldığı görülebilmektedir. Toplumsal açıdan ele alındığında ise bazı toplumlarda suç olan davranışların bazı toplumlarda suç sayılmadığı da görülür. Bu nedenle suçun hem toplumsal hem de hukuksal tanımı zamana ve içinde bulunulan kültüre göre değişebilmektedir (Friedman vd., 2005).

Suç bilimi anlamına gelen “kriminoloji” bilimi suç eylemlerini hukuki ve toplumsal perspektif üzerinden tanımlayarak suç işleyen kişilere verilebilecek cezaları ve suçun ortaya çıkmasını engellemek için neler yapılabileceği üzerine araştırmalar yapar (Blackburn, 1998). Ancak kriminoloji biliminin aksine psikoloji bilimi suçu toplumsal açıdan ele almayıp suçu bir davranış olarak görerek bireysel düzeyde inceler (Durose & Mumola, 2004). Suç psikolojisi alanında yapılan bilimsel araştırmalar suç davranışlarının nedenlerini, birey ve toplum üzerindeki olumsuz sonuçlarını irdeleyip anlamayı amaçlar.

Hem psikoloji hem de kriminoloji alanında yapılan çalışmalar suç davranışının ortaya çıkmasında cinsiyetin ve toplumsal cinsiyet rollerinin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Son yıllarda farklı bakış açıları ortaya konulsa da birçok çalışmada erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suç işlediği ortaya konmuştur. Ancak bazı suçlarda da cinsiyetler arası farka rastlanılmadığı, her iki cinsiyetin de aynı oranda suç işlediği bildirilmiştir (Straus & Ramirez, 2004; Thornton vd., 2016).

Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları

Suç davranışı literatürde şiddet içeren ve içermeyen suçlar olarak ikiye ayrılırken, şiddet içeren suçlar ise yakın ilişkide şiddet ve genel şiddet olarak ikiye ayrılmaktadır. Şiddet içeren suç davranışında güç kullanarak başka bir bireye fiziksel zarar verme ön plandayken şiddet içermeyen suç davranışında dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik, hırsızlık veya kamu malına zarar verme gibi davranışlar ön plandadır. Uyuşturucu kullanma, temin etme gibi suçlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Şiddet içermeyen suç davranışları bazı yazarlara göre mağdursuz suçlar olarak adlandırılmaktadır (Stitt, 1998).

Şiddet içeren suç davranışlarında bireyin bedensel bütünlüğüne güç kullanarak zarar verme görülmekte ve ölümle sonuçlanabilmektedir. Yakın ilişkide şiddet alt boyutu bireyin sadece partnerine yönelik uyguladığı şiddeti kapsarken genel şiddet boyutu diğer aile üyeleri, iş arkadaşları veya tamamen yabancı bireylere uygulanan şiddeti kapsamaktadır (Fuller, 2012).

Yapılan çalışmalar hem bireysel hem de toplumsal olarak olumsuz sonuçları olan yakın ilişkide şiddetin yaygın olduğunu ortaya koymuştur. Afrika ülkelerinde yapılan bir çalışmada erkeklerin neredeyse %50'sinin partnerine devamlılık gösterecek şekilde fiziksel şiddet uyguladığı, %43'ünün de birkaç kez fiziksel şiddet uyguladığı ortaya çıkmıştır. Şiddet uygulamanın sebebi ise “yanlış bir davranışı düzeltme” olarak bildirilmiştir (Hollin, 2013).

Amerika ve Kanada'da yapılan çalışmalarda erkek ve kadınların benzer oranda şiddet gösterip benzer oranda şiddete maruz kaldığı ortaya konmuştur. Kanada'da yapılan araştırmada erkeklerin %22'si kadınların da %28'i önceki ilişkilerinde şiddete mazur kaldıklarını bildirmiştir (Cantor, 2000). Amerika'da yapılan çalışma ise kadınların %33'ünün erkeklerin ise %25'inin yakın ilişkilerinde şiddete maruz kaldığını ortaya koymuştur (Breiding vd., 2015).

Ülkemizdeki araştırmalara bakıldığında sadece kadınlar ile gerçekleştirildiği, erkeklerin hiçbir çalışmada yer almadığı görülmekte bu da yakın ilişkide şiddetin kapsamını tam olarak anlamaya engel olmaktadır. Garcia-Moreno vd.'nin (2006) çalışmasında yaşamının her hangi bir döneminde yakın ilişkide şiddete maruz kalan kadınların oranı %39 iken son 12 ay içerisinde maruz kalanların oranı %9.9 olarak bulunmuştur. Başka bir çalışmada evli kadınların %33'ünün yaşamları boyunca, %7'sinin de son bir yılda eşi tarafından şiddet gördüğü; şiddet gören evli kadınların %19'unun orta derecede fiziksel şiddete, %16'sının da ağır düzeyde fiziksel şiddete maruz kaldığı ortaya konmuştur (Ergöçmen vd., 2013).

Yakın ilişkide şiddet davranışında olduğu gibi genel şiddet davranışı da erkeklerde daha fazla görülmektedir. 13 farklı ülkeyi kapsayan meta analiz çalışmasında erkeklerin kadınlara göre daha fazla fiziksel şiddete başvurduğu, üniversite öğrencilerinde de cinsiyetler arası farkın daha da arttığı tespit edilmiştir (Archer, 2004). Başka bir çalışmada ise erkeklerin partner dışındaki tanıdık ve yabancılara daha fazla fiziksel şiddet gösterdiği; kadınların ise şiddeti eş veya partnerlerine yönelttiği bulunmuştur (Felson & Cares, 2005). Şiddet içermeyen suç davranışlarına ilişkin çalışmalara bakıldığında erkeklerin bu tür suçlara kadınlara oranla daha fazla yöneldiği bildirilmiştir (Friedman vd., 2005; Thornton vd., 2016).

Araştırmacılara göre tek bir suç davranışı gösteren bireyler azınlıkta olup genellikle hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen suçlar birlikte işlenmektedir. Delsol vd.'nin çalışmasında yakın ilişkilerinde şiddete başvuran erkeklerin aynı zamanda genel şiddet davranışları gösterdiği de belirtilmiştir. Geçmiş suç öyküleri incelenen bireylerin %68'inin de yakın ilişkilerinde şiddet gösterdiği bildirilmiştir (Straus & Ramirez 2004). Bağımlılık ve suç ilişkisini inceleyen Torok vd. (2014) maddeyi kötüye kullanan bireylerin %76'sının şiddet içeren suç davranışlarında bulunduğunu tespit etmiştir.

Demografik Değişkenler ve Suç Davranışları

Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarıyla ilgili araştırmalarda yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi çeşitli demografik değişkenlerin suça etkisi de ele alınmıştır. Yaşın suç üzerindeki etkisi alan yazında yaş-suç eğrisi olarak adlandırılmakta ve genç yetişkinlerin daha çok suç işlediği, yaş arttıkça suç davranışlarının azaldığı bildirilmektedir (Hirschi & Gottfredson, 1983). Ancak farklı gelişim dönemlerine göre de suç davranışının sıklığı değişmektedir. Moffitt vd.'ne (2002) göre suç davranışları ergenlik dönemiyle beraber son bulanlar ve yaşam boyu devam edenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Çocukluk döneminde başlayan antisosyal davranışlar ergenlik döneminde hızla artarak yetişkinlik dönemine gelindiğinde son bulur. Bu davranışlar durum ve yaşa özgü olup geçicidir. Yaşam boyu gösterilen suç davranışları ise hem sürekli hem de kalıcı olup bu suç davranışlarını gösteren bireylerin sayısı oldukça azdır. Bu kişiler hem ergenlik döneminde gösterilen antisosyal davranışları hem de farklı suç tiplerinin yaşam boyu gösterebilirler. Araştırmalarda bu kişiler için hem ailesel hem de bireysel risk faktörleri olarak aşırı disiplin, ailede suç öyküsü, düşük sosyoekonomik düzey, düşük zekâ ve hiperaktivite gibi özellikler sıralanmıştır.

Yaş ve suç eğrisine cinsiyet değişkeninin de eklendiği araştırmalarda hem erkek hem de kadınlarda yaş arttıkça suç davranışlarının azaldığı, ancak bu azalmanın erkeklerde kadınlara göre iki kat daha az olduğu belirtilmiştir. Bu farkın nedeni de toplumsal cinsiyet rolleriyle açıklanmıştır. Çocukluk döneminde suç davranışı gösteren kadınlar erkeklere göre daha fazla ceza ve daha fazla onaylanmama ile karşılaştıklarından dolayı yetişkinlik döneminde özdenetimlerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Wikström, 1990).

Bazı araştırmalara göre suç davranışının sıklığında cinsiyetler arası fark az görülürken bazı araştırmalara göre de suç davranışının sıklığı cinsiyete göre değişmemektedir (Lauritsen vd., 2009; Straus & Ramirez, 2004). Suça eğilim sıklığının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmek istendiğinde yasal kayıtlar ve öz-bildirime dayalı kayıtlar

arasında farklılık görülmektedir. Öz-bildirime dayalı kayıtlarda cinsiyetler arası suça eğilim sıklığı farkı az iken, yasal kayıtlarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla suç işlediği görülmektedir. Ayrıca ciddiyeti az olan suçlarda cinsiyetler arası fark yokken daha ağır suçları erkeklerin daha fazla işlediği bulunmuştur (Steffensmeier & Allan, 1996).

Walklate'e (2007) göre suç davranışı biyolojik cinsiyetin aksine toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaşmaktadır. Birçok toplumda erkekler çocukluk döneminde kadınlara oranla daha az kontrol edilmekte ve risk alma, sert mizaçlı olma, zaman zaman saldırganlık gösterme davranışları hem aile hem de toplum tarafından açık veya gizlice onaylanmaktadır. Bu davranışlar da suç işleme ile yüksek ilişki içerisinde olduğu için erkeklerin suça yönelme olasılığı kadınlara göre daha fazladır.

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında suç türünden bağımsız olarak birçok nedenin etkileşim kurmasıyla suç davranışının meydana geldiği görülmektedir. Bu nedenler; erkek olmak, genç yaşta olmak, ilişki problemleri, aile içinde yaşanan problemler, geçmişte suç işlenip işlenmemesi, maddi problemler, çocukluk çağı travmaları, psikiyatrik bir hastalığın varlığı, düşük eğitim düzeyi, yaşam koşullarının yetersiz ve kötü olması, madde kullanımı veya bağımlılığı, çocukluk döneminde görülen agresif tutumlar gibi hem bireysel hem de çevresel olabilir. Özellikle şiddet içermeyen suç davranışları arasında olan hırsızlık, yağma, gasp gibi suçları işleyen mahkûmların uzun süren işsizlik sonrası suç işlediği bilinmektedir. (Kaya vd., 2004; Öncü vd., 2002).

Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren İçermeyen Suç Davranışlarıyla İlgili Araştırmalar

Şiddeti anlamak ve ortaya çıkmasını önleme çalışmaları uzun yıllardır var olsa da medya ve iletişim araçlarıyla ilişkisine odaklanılmaya yeni başlanmıştır. Şiddet ne kadar önlenmesi ve kaçınılması gereken bir olgu olsa da toplumsal hayatın ayrılmaz bir bütünü haline gelmiştir. Toplum içerisinde yaşamının kaçınılmaz bir parçası olan şiddetin sosyal medya platformlarına nasıl taşındığı ve bu platformlardan toplum hayatına nasıl artarak geri döndüğünü anlamak gerekir. Medyanın şiddet ve saldırganlığı arttırdığını ortaya konan çalışmalara bakıldığında; bilgisayar ve internet ile ilgili gelişmelerin tüm dünyaya yayılması geleneksel medyadaki şiddetin sanal medyaya da taşınmasına neden olmuş, bunun sonucunda da akıllı telefon, tablet gibi aygıtlarla her an ulaşılabilir hale gelmiştir. Gerek sosyal medya gerekse diğer medya araçlarının kullanımının yaygınlaşması bireyle şiddet arasındaki mesafenin kısılmasına neden olmuştur. Bireyler 50 yıl önce yaşadıkları toplumda sadece en

yakınlarının başına gelen olayları öğrenebilirken şu anda tek tuşla dünyanın diğer ucundaki bireylerin başına gelen olayları öğrenebilmektedir. Bu da bireyle şiddet kavramının arasındaki mesafenin azalmasına neden olmuştur. Birey ve şiddet arasındaki mesafenin azalmasıyla birlikte meydana gelen toplumsal ve bireysel değişimlerin etkisini anlamaya yönelik yapılan çalışmalar; medyada artan oranda gösterilen şiddetin empati ve diğer olumlu sosyal davranışları azalttığını, şiddete gerçek hayatta maruz kalındığında tepki vermeyi olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur (Ferguson & Beresin, 2017).

Sosyal medya platformları bireyi eğlendirme ve dış dünyanın stresinden uzaklaştırarak dopamin artışını sağlamaya yönelik programlandığı için şiddet içerikleri de eğlenceli hale getirilerek formatlanmaktadır. Bu durumda da şiddet içeriklerinin tüketimi davranışa her zaman dönüşmemekle birlikte kullanıcıda potansiyel olarak birikmektedir. Başlangıçta zararsız gibi görünen şiddetin sembolik temsilleri saldırganlık davranışının ortaya çıkmasına hemen sebep olmasa da uzun vadede şiddet içeren davranışlara karşı kişiyi duyarsızlaştırmaktadır (Ferguson & Beresin, 2017). Katılımcıların beyin dalgalarının EEG ile izlendiği çalışmalarda sosyal medya bağımlılığının duygusal duyarsızlaşmaya sebep olduğu ortaya konmuştur (Atalar, 2023). Duyarsızlaşma, sürekli şekilde maruz kalınana durum veya olaya karşı bireyin duygusal tepkilerinin azalmasıdır. Duyarsızlaşma sonucunda bireydeki ahlaki değerlendirme eğilimi arka plana itilmekte ve şiddete direk olarak tepki göstermemektedir. Duyarsızlaşma gerçekleştikten sonra şiddet içeren bir davranış gözlemlendiğinde korku, kaygı, üzüntü gibi olumsuz duygular oluşmamakta aksine zamanla zevk veren ve eğlenceli bir hale gelebilmektedir. Duyarsızlaşma sonucunda bireyin gerçek hayattaki şiddetin yarattığı suçluluk duygusu azalmaktadır. Şiddet içeriğine maruziyet arttıkça zevk verici özelliğinden dolayı dopaminerjik sistem tetiklenmekte ve birey bu içerikleri izlemeye bağımlı hale gelebilmektedir (Huesmann & Kirwil, 2007). Duyarsızlaşma sonucu şiddeti günlük yaşamın normal bir parçası olarak algılamaya başlayan bireyin davranışlarında gözle görülür bir değişim olmasa da potansiyel olarak ileride şiddet içeren davranışlar gösterme riski taşımaktadır. Şiddeti aktif olarak üretmese bile bunu izleyerek ve yayarak şiddetin çoğalmasına katkı sağlamaktadır.

Sosyal medya kullanıcıları bu platformlarda sunulan zararlı veya zararsız her türlü içeriğin denetimsiz alıcıları olduğu için şiddet içeriğine ne zaman ve ne ölçüde maruz kalınacağı kullanıcı tarafından öngörülememektedir. Bu nedenle sosyal medyanın yarattığı şiddet potansiyeli ve içeriği net olarak bilinmemektedir. Diğer yandan bu platformların

yaygınlaşması ve denetimsiz olması günlük hayatta çocuk ya da yetişkin her yaştan kullanıcının şiddet tanığı olmasına neden olmaktadır (Florea, 2013).

Sosyal medya şiddeti üretme veya başlatmaktan çok şiddetin sunum boyutunda yer almaktadır. Ancak şiddet içeren içerikleri sosyal medyada yaymak ve diğer kullanıcılara görünür hale getirmek de bireyin diğerleri üzerinde uyguladığı şiddetin bir türüdür. Şiddet içeriklerinin paylaşılmasıyla şiddet dili tekrarlanarak her seferinde artmaktadır. Sosyal ağlarda maruz kalınan şiddetin gerçek dünyadaki şiddet ile benzer düzeyde kaygı ve korkuya neden olabileceğini gösteren akademik çalışmalar mevcuttur (Finn, 2004).

Sosyal medya her ne kadar şiddetin sunum boyutunda yer alsa da yapılan araştırmalar sokak çeteleri ve uyuşturucu satıcıları gibi suçlu profillerin kendilerine taraftar toplamak ve şiddeti teşvik etmek için sosyal medyayı sıkça kullandığını göstermektedir. Kullanıcıların sosyal medyada maruz kalabilecekleri başka bir şiddet türü ise siber zorbalık ve trollemedir. Paylaşılan içeriklere yapılan olumsuz ve aşağılayıcı yorumlar zorbalık olarak adlandırılırken aldatma amacıyla yapılan diğer yıkıcı davranışlar ise trolleme olarak adlandırılmaktadır (Jones vd., 2013). Diğer kullanıcıları bilinçli olarak üzme, onları bir konuda mağdur etmek, taciz etmek ve üzerinde baskı kurmak amacıyla yapılan davranışlar eğer internet aracılığıyla online platformlar üzerinden yapılıyorsa siber zorbalık olarak adlandırılmaktadır. Sosyal medya platformlarında her zaman çevrimiçi olma, yeni içerikler üretme ve beğenilip beğenilmediğini sürekli kontrol etme, yapılan olumsuz yorumlar ve trolleme ile başa çıkmaya çalışma kullanıcıları gerçek hayatta strese sokmakta ve hem bilişsel hem de davranışsal açıdan etkileyebilmektedir. Nitekim Turan vd. (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada katılımcıların yarısından fazlası sosyal medya kullanırken siber zorbalığa maruz kaldığını ve bu durumun gündelik hayatta daha kaygılı hissetmelerine neden olduğunu belirtmiştir.

Güler'in (2021) 296 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Sosyal medya bağımlılığının cinsiyet açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı ancak sosyal medya paylaşımı arttıkça saldırganlık puanlarının da arttığı görülmüştür. Buna göre kadınlarda sosyal medya kullanım süresi erkeklere göre daha fazla olsa da erkeklerde paylaşım sayısı ve saldırganlık puanlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı sonuçları işaret eden başka araştırmalar da sosyal medya bağımlılığının saldırganlığın ortaya çıkmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır (Arendain & Murcian, 2016; Ganta & Gnapika, 2022; Kınıklı, 2021). Eraslan ve Kukuoglu'nun (2019) Kırıkkale'de eğitim gören 18-24 yaş arası 225 üniversite

öğrencisi ile yaptığı çalışmada katılımcıların çoğunun (155) sosyal medyada değerlerini eleştiren bir yorumla karşılaştıklarında saldırgan davranışlar gösterebilecekleri ortaya konmuştur.

Sosyal medya ve şiddet davranışları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların önemli bir bölümü internet bağımlılığı ve şiddet davranışları arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Fengqiang vd. (2016) tarafından yürütülen çalışmada internet bağımlılığı, yaşam olayları, sosyal destek ve saldırganlık gibi değişkenler incelenmiş; bireyin internet bağımlılığı puanı arttıkça saldırganlık düzeyinin de arttığı bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki internet bağımlılığının saldırganlık üzerinde doğrudan etkisi vardır. Bu iki değişken arasında olumsuz yaşam olayları ve yetersiz sosyal desteğin kısmen de olsa aracılık ettiği tespit edilmiştir. Benzer değişkenleri referans alan ve 350 üniversite öğrencisi ile yapılan başka bir çalışmada internet bağımlılığının saldırganlığı anlamlı düzeyde yordadığı ortaya konmuş ve bu da sosyal öğrenme kuramıyla açıklanmıştır. Bunun yanı sıra internet bağımlılığının kişiyi yalnızlaştırarak sosyal desteğini azalttığı bu durumda da olumsuz yaşam olayları yaşama ihtimali arttığı için sonucunda saldırganlığın gerçekleşebileceği yorumu yapılmıştır (Gao vd., 2016).

Arslan'ın (2020) 776 ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı çalışmada dijital bağımlılık ve şiddete eğilim düzeyi arasında pozitif ve orta dereceli anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Güler ve Çolakoğlu (2021), yaş ortalaması 22.5 olan 397 E-sporcu ile ilişkisel tarama modeli çalışma gerçekleştirmiş ve bunun sonucunda dijital bağımlılık düzeyi arttıkça saldırganlık düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Jamil vd. (2017), 200 öğrenci ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin saldırganlık düzeyinin yüksek düzeyde yordadığını ortaya koyarken Yen vd. (2010) internet bağımlılığı yüksek olan 13-18 yaş arası katılımcıların saldırgan davranışlar gösterme ihtimalinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Nuri vd. (2021), akıllı telefon bağımlılığı ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmış; akıllı telefon bağımlılığının saldırganlığı anlamlı şekilde yordadığını ayrıca A tipi saldırgan kişilik özelliklerine sahip katılımcıların da bağımlılık geliştirmeye daha eğilimli olduğunu bulmuştur. Giridharan ve Lavanya (2022), 13-15 yaş arası 120 ergen ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin saldırgan davranışları anlamlı şekilde yordadığı; saldırganlığın alt boyutları olan fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Akçay ve Bekiroğlu (2019), 1118 öğrenci ile yaptığı çalışmada internet bağımlılık düzeyi ile saldırganlığın fiziksel ve sözel saldırganlık alt boyutları arasında ilişki bulunmazken

düşmanlık alt boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Son olarak Şahin'in (2014) 318 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

İnternetle ilişkili bağımlılıkların şiddet ve saldırganlık ile ilişkisini irdeleyen bazı çalışmalar çevrimiçi oyun bağımlılığının saldırganlık üzerindeki etkisini de ele almıştır. Buna göre özellikle ortaokul öğrencileri ile yapılan birçok çalışmada çevrimiçi oyun bağımlılığı ile saldırganlığın ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda çevrim içi oyun bağımlılığı düzeyi arttıkça çocuklarda istenmeyen davranışların gözlenme sıklığının da arttığı saptanmıştır (Arslan, 2020; Balıkçı, 2018; Güvendi vd., 2019; Küçük & Çakır, 2020).

Literatürde yer alan çalışmalar geniş katılımcı sayısı ile yapılmış, farklı yaş gruplarında sosyal medya bağımlılığı ve saldırganlığın ilişkisini ortaya koymuştur. Ancak çalışmaların önemli bir bölümü internet bağımlılığı değişkeni dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu durum da internet bağımlılığı kavramının tanı sınıflandırmasında yer alması ve sosyal medya bağımlılığının da internetle ilişkili bağımlılıklar kategorisinde değerlendirilmesinden kaynaklı olabilir. Ayrıca saldırganlık ve suç kavramı bu çalışmada amaçlandığı gibi işlenmiş suçlar veya gerçekleştirilmiş saldırgan eylemler üzerinden değil saldırganlık içeren ileriye dönük senaryoları veya saldırgan kişilik özelliklerini ölçen ölçeklerle ölçülmüştür. Sosyal medya bağımlılığı henüz ortaya çıkmamış saldırgan davranış potansiyeli ile ilişkilendirilmiş olup var olan şiddet davranışlarıyla ilişkilendirilememiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde evren ve örneklemin özellikleri, veri toplama araçları, araştırmanın modeli, verilerin toplanma süreci, verilerin analizi ve yapılan istatistiksel işlemlerin açıklanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyinin şiddet içeren/içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasındaki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Korelasyonel/İlişkisel araştırmalar iki veya daha çok değişken arasındaki ilişkileri inceleyen, bu ilişkileri tespit etmeyi ve bu değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkileri ile ilgili ipuçlarını elde etmeyi amaçlayan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2008).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni Erzurum Atatürk Üniversitesinde örgün eğitim gören 169.926 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılara ulaşımın zor olmasından dolayı Açık Öğretim, Uzaktan Öğretim, Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi öğrencileri evrene dâhil edilmemiştir. Verilerin toplanma aşamasında örneklem belirleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi, evren içerisinde seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargılarınca belirlendiği tesadüfi olmayan örnekleme yöntemidir. Kolayda örnekleme yönteminde veriler, evrenden en hızlı, kolay ve ekonomik şekilde toplanır (Aaker vd., 2007).

Erişimin kolay olması nedeniyle çalışmada Eğitim Fakültesi ve Edebiyat Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin yoğunluğu fazladır. Eylül 2023-Temmuz 2024 tarihleri arasında evren içerisinde toplam 503 katılımcı tüm ölçekleri tamamlamıştır. Çalışmanın örneklemi; 300 (%59,64)'ü kadın, 203 (%40,35)'ü erkek olan 503 katılımcıdan oluşmaktadır. Tüm katılımcıların yaş ortalaması 21,50 standart sapması 3,138 ve yaş aralığı 17-44'tür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Şiddet İçeren/içermeyen Suç Davranışları Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların sosyodemografik bilgilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen formdur. Katılımcının cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf düzeyi, psikiyatrik tanı varlığı durumu, en çok kullandığı sosyal medya uygulaması ve bu uygulamayı kullanma nedeni ve süresine ilişkin sorular yer almaktadır.

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Bakır-Ağyar ve Uzun (2017) tarafından geliştirilmiştir. İşlevsellikte bozulma (10 madde), kontrol gücü ve yoksunluk (12 madde), sosyal izolasyon (4 madde) olmak üzere 3 alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin ortak varyansları 0,424 ile 0,696 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı Cronbach α .95, kontrol gücü ve yoksunluk alt boyutu için Cronbach α .92, işlevsellikte bozulma alt boyutu için Cronbach α .91 ve son olarak sosyal izolasyon alt boyutu için ise Cronbach α .81 olarak hesaplanmıştır. 5’li Likert tipinde olan ölçek (1= hiçbir zaman - 5= her zaman) olarak değerlendirilmekte ve alınan puan arttıkça sosyal medyaya ilişkin bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Ölçekten elde edilen minimum puan 26 iken maksimum puan 130’dur. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği’nin mevcut çalışma için güvenirliği ise Cronbach α .88 olarak hesaplanmıştır.

Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği

Thornton vd. (2013) tarafından “Non-Violent and Violent Offending Behavior Scale” adıyla geliştirilen ölçek; Koçak ve Durak-Batıgün (2017) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak Türkçe’ye uyarlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, “yakın ilişkilerde şiddet, genel şiddet ve şiddet içermeyen suçlar” olarak adlandırılan üç alt boyut elde edilmiştir. 33 maddeden oluşan ölçek 18 yaş ve üzeri katılımcılara uygulanabilmektedir. Yakın İlişkilerde Şiddet alt boyutu toplam varyansın %11,23’ünü, Genel Şiddet alt boyutu toplam varyansın %28,02’sini, Şiddet İçermeyen Suçlar ise toplam varyansın %10,51’ini açıklamaktadır. Maddelerin faktör yükleri .36 ile .86 arasında değişmektedir. Her bir maddenin puanlaması; 0 “hiç yapmadım”, 1 “son bir yılda 1 kere yaptım”, 2 “son bir yılda 2 kere yaptım”, 3 “son bir yılda 3-5 kere yaptım”, 4 “son bir yılda 6- 10 kere yaptım”, 5 “son bir yılda 11-20 kere yaptım” ve 6 “son bir yılda 20 kereden daha fazla yaptım” şeklinde 6’lı Likert tipinde yapılmaktadır. Alt boyutların puanları kendi içerisinde toplanarak o alt boyuta ait toplam puan elde edilip, şiddet içeren ve içermeyen suç davranışlarını içeren alt boyutlar toplanarak da o suç türüne ait toplam puan elde edilebilmektedir. Puanların artması toplam veya ilgili alt boyuttaki suç davranışının sıklığının arttığının göstergesidir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları yakın ilişkilerde şiddet 0.88, genel şiddet 0.94, şiddet içermeyen

suçlar 0.76 ve ŞİSDÖ toplam puanı için 0.91 olarak belirlenmiştir (Kocak & Durak-Batıgün, 2017). Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği'nin mevcut çalışma için güvenilirliği Cronbach α .81 olarak hesaplanmıştır.

Uygulama

Verilerin toplanmasında kullanılacak ölçekler için yazarlarından gerekli izinler alındıktan sonra çalışma Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurul onayına sunulmuştur. Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu'ndan alınan 31.01.2024 tarih ve 01/01 sayılı onay ile yürütülmüş olup, onay metni Ek-5'te verilmiştir. Daha sonra veri toplamak amacıyla kullanılacak olan ölçekler hem online form hâline getirilmiş hem de fotokopi olarak çoğaltılmıştır. Oluşturulan bu formda öncelikli olarak katılımcı öğrencilere araştırmanın amacı, gönüllüğün esas olduğu bilgisi verilmiş ve dikkat edilmesi gereken noktalarla ilgili yazılı bir açıklama yapılmıştır. Atatürk Üniversitesi'nin Fakülte Dekanlıklarından uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra formlar katılımcılara ulaştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler IBM SPSS 23 programı ile analiz edilmiş, analizlerin ilk aşamasında betimleyici istatistikler (frekanslar, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puan) kullanılmıştır. Normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olduğu durumlarda kabul edilmiştir (Tabachnick ve diğ., 2007). Çalışmada kullanılan değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Sosyodemografik özelliklere göre ölçek puanları arasında farklılaşma olup olmadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi ANOVA ve bağımsız gruplar T testi yapılmıştır. Ölçekler arası ilişkilerin incelenmesi için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Son olarak değişkenler normallik varsayımını karşıladığı için basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. *Değişkenlerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Yaş	Skewness (Çarpıklık)	-0.920
	Kurtosis(Basıklık)	1.270
Sosyal medya bağımlılığı	Skewness (Çarpıklık)	0.455
	Kurtosis(Basıklık)	-.063
Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları	Skewness (Çarpıklık)	0.788
	Kurtosis(Basıklık)	-.609

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde sosyodemografik veriler ve betimleyici istatistiklerden sonra araştırmanın problemlerine ilişkin bulgular sırasıyla verilmiştir.

Sosyodemografik Veriler

Çalışmaya katılarak tüm ölçekleri dolduran 503 öğrencinin 300 (%59.64)'ü kadın, 203 (%40,35)'ü erkektir. Tüm katılımcıların yaş ortalaması 21.50 ± 3.138 ve yaş aralığı 17-44'tür. Kişisel bilgi formundan toplanan diğer verilere ilişkin sayısal değerler Tablo 1 ve Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. *Kişisel Bilgi Formundan Toplanan Bilgilerin Betimsel İstatistikleri*

	Demografik özellikler	(N=503)	%
Cinsiyet	Kadın	300	59.64
	Erkek	203	40.36
Eğitim düzeyi	1. sınıf	199	36.6
	2. sınıf	146	29
	3. sınıf	75	14.9
	4.sınıf	83	16.5
Gelir düzeyi	Gelir giderden az	237	47.1
	Gelir gidere eşit	61	12.1
	Gelir giderden çok	205	40.8
Psikiyatrik tanı	Var	33	6.6
	Yok	470	93.4
En çok kullanılan sosyal medya uygulaması	Facebook	0	0
	WhatsApp	0	0
	Instagram	412	81.9
	Twitter	63	12.5
	TikTok	11	2.2
	Sosyal medya kullanmıyor	17	3.4
Sosyal medya kullanım amacı	Eğlence-oyun	62	12.3
	Aile-arkadaşlarla iletişim	123	24.5
	Haber alma ve bilgi edinme	123	24.5
	Kişisel paylaşım	34	6.8
	Hepsi	161	32
Sosyal medya kullanım süresi	1 saatten az	35	7
	1-3 saat arası	267	53.1
	4-6 saat arası	177	35.2
	7 saatten fazla	24	4.8
Madde kullanımı	Sigara	73	14.5
	Alkol	3	0.6
	Sigara ve alkol	15	3
	Uyuşturucu madde	0	0
	Hepsi	0	0
	Madde kullanmıyorum	412	81.9

Tablo 3. *Katılımcıların Eğitim Görülen Bölümlere Göre Dağılımı*

Bölüm	N(503)
Okul Öncesi Öğretmenliği	148
Türkçe Öğretmenliği	86
Almanca Öğretmenliği	96
Psikoloji	28
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	96
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	28
Ortaöğretim Matematik Öğretmenliği	2
Fransızca Öğretmenliği	1
Türk Dili ve Edebiyatı	4
Arap Dili ve Edebiyatı	2
İngiliz Dili ve Edebiyatı	6
Coğrafya	3
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1
Çağdaş Türk Lehçeleri	1
Antrenörlük Eğitimi	1
Hukuk	1
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	1

Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışları Ölçeğinden alınan puanların betimleyici istatistikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 4. *Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışları Ölçekleri ve Alt Boyutlarından Alınan Puanların Betimleyici İstatistikleri*

	Min.	Maks.	$\bar{X}$	S.S.
SMB	26	130	66.24	20.45
İşlevsellikte bozulma	10	50	32.46	9.42
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	12	60	25.30	10.68
Sosyal izolasyon	4	20	8.48	4.04
ŞİŞDÖ	0	104	9.82	16.68
Yakın ilişkide şiddet	0	66	7.7	11.89
Genel şiddet	0	47	1.88	5.39
Şiddet içeren suçlar	0	96	8.95	15.02
Şiddet içermeyen suçlar	0	52	0.86	3.65

Araştırma Problemlerine İlişkin Bulgular

Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının İlişkisine Yönelik Bulgular

Sosyal medya bağımlılığı ve şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ilişkisini belirlemek amacıyla Pearson korelasyon testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 4 ve 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Şiddet İçeren ve İçermeyen Suç Davranışları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

		SMB
Genel şiddet	<i>r</i>	.224
	<i>p</i>	.000**
Yakın ilişkide şiddet	<i>r</i>	.269
	<i>p</i>	.000**
Şiddet içeren suçlar	<i>r</i>	.294
	<i>p</i>	.000**
Şiddet içermeyen suçlar	<i>r</i>	.115
	<i>p</i>	.000**
ŞİŞDÖ	<i>r</i>	.290
	<i>p</i>	.000**

r: Pearson's rho **p<0,01

Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde; SMB ile genel şiddet arasında pozitif yönde ve zayıf ($r=0.22$ $p<.05$); SMB ile yakın ilişkide şiddet arasında pozitif yönde ve zayıf ($r=0.27$ $p<.05$); SMB ile şiddet içeren suçlar arasında pozitif yönde ve zayıf ($r=0.29$ $p<.05$); SMB ile şiddet içermeyen suçlar arasında pozitif yönde ve zayıf ($r=0.11$ $p<.05$); SMB ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasında pozitif yönde ve zayıf ($r=0.29$ $p<.05$) bir ilişki vardır.

Tablo 6. Sosyal Medya Bağımlılığı Alt Boyutları ile ŞİŞDÖ Genel Toplamı Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

		ŞİŞDÖ
İşlevsellikte bozulma	<i>r</i>	.17
	<i>p</i>	.000**
Kontrol güçlüğü- yoksunluk	<i>r</i>	.31
	<i>p</i>	.000**
Sosyal izolasyon	<i>r</i>	.25
	<i>p</i>	.000**

r: Pearson's rho **p<0,01

Korelasyon analizi sonuçlarına göre; SMB'nin alt boyutları ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasındaki ilişkiye bakıldığında; İşlevsellikte bozulma ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.17$ $p<.05$); kontrol güçlüğü-yoksunluk ile ŞİŞDÖ genel toplamı

arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.31$ $p<.05$); sosyal izolasyon ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r=0.25$ $p<.05$) bir ilişki vardır.

Tablo 7. SMB'nin ŞİŞDÖ Genel Toplamı Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

	Standardize olmayan		Standardize katsayılar			
	B	Standart hata	Beta	t	R ²	p
SMB	.23	0.35	.29	6.787		.000**

**p<0,01

SMB ile ŞİŞDÖ genel toplamı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve değişkenler normal dağılım gösterdiği için korelasyon analizine ek olarak basit doğrusal regresyon analizi de gerçekleştirilmiştir. Buna göre SMB, ŞİŞDÖ genel toplamını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordamaktadır ($p<.05$). Bir birimlik SMB'deki değişim ŞİŞDÖ genel toplamında +0.23 birimlik artışa neden olmaktadır.

Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Bir Şekilde Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Sosyal medya bağımlılığı ölçeğinden alınan puanların kişisel bilgi formundan elde edilen verilere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla iki değişkenli gruplarda bağımsız gruplar için T testi, ikiden fazla değişkenli gruplarda tek yönlü varyans analizi ANOVA testleri uygulanmıştır.

Tablo 8. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişkenler					
	Cinsiyet	$\bar{X}$	S.S	t	p
Sosyal medya bağımlılığı	Kadın	67.42	20.70	2.56	.011*
	Erkek	61.67	18.88		
İşlevsellikte bozulma	Kadın	33.48	9.29	4.86	.000**
	Erkek	28.52	8.95		
Kontrol güçlüğü- yoksunluk	Kadın	25.62	10.98	1.31	.19
	Erkek	24.07	9.39		
Sosyal izolasyon	Kadın	8.32	4.07	-1.70	.091
	Erkek	9.8	3.89		

**p<.01 *p<.05

Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde; kadınların SMB ($\bar{X}=67.42$ $t=2.56$ $p<.05$) ve onun alt boyutu olan işlevsellikte bozulma SMB ($\bar{X}=33.48$ $t=4.86$ $p<.05$) toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı şekilde erkeklere göre daha yüksektir. Ancak kontrol güçlüğü-

yoksunluk ve sosyal izolasyon puanlarının ortalamaları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır($p>.05$).

Tablo 9. Yaş ile SMB ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaş
SMB	r	-.127
	p	.004*
İşlevsellikte bozulma	r	-.108
	p	.016*
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	r	-.129
	p	.004*
Sosyal izolasyon	r	-.054
	p	.226

r: Pearson's rho ** $p<.01$ * $p<.05$

Korelasyon analizi sonuçlarına göre yaş ile SMB ($r= -0.127$ $p<.05$), işlevsellikte bozulma ($r= -0.108$ $p<.05$) ve kontrol güçlüğü-yoksunluk ($r= -0.129$ $p<.05$) arasında negatif yönlü ve zayıf bir ilişki var iken yaş ile sosyal izolasyon arasında ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 10. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler		Sınıf düzeyi	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	1. Sınıf	66.50	19.89	1.23		.297
	2. Sınıf	68.9	20.47			
	3. Sınıf	65.83	21.31			
	4. Sınıf	62.73	20.89			
İşlevsellikte bozulma	1. Sınıf	32.17	9.15	.404		.750
	2. Sınıf	32.99	8.96			
	3. Sınıf	32.92	9.89			
	4. Sınıf	31.82	10.51			
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	1. Sınıf	25.53	10.21	2.038		.108
	2. Sınıf	26.53	11.03			
	3. Sınıf	24.87	11.18			
	4. Sınıf	22.98	10.52			
Sosyal izolasyon	1. Sınıf	8.80	4.28	1.230		.298
	2. Sınıf	8.57	3.96			
	3. Sınıf	8.04	3.91			
	4. Sınıf	7.94	3.67			

ANOVA testi sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığı ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 11. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Gelir düzeyi	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	Gelir giderden az*	65.62	20.09	5.02	.007*
	Gelir gidere eşit*	73.87	20.78		
	Gelir giderden fazla	64.69	20.37		
İşlevsellikte bozulma	Gelir giderden az*	32.23	9.20	4.76	.009*
	Gelir gidere eşit*	35.87	9.26		
	Gelir giderden fazla*	31.72	9.56		
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	Gelir giderden az	24.92	10.53	2.78	.063
	Gelir gidere eşit	28.31	11.78		
	Gelir giderden fazla	24.85	10.41		
Sosyal izolasyon	Gelir giderden az	8.47	4.16	3.57	.079
	Gelir gidere eşit	9.69	4.25		
	Gelir giderden fazla	8.12	3.78		

*p<.01

ANOVA testi sonuçlarına göre gelir düzeyi değişkeni açısından kontrol güçlüğü yoksunluk ve sosyal izolasyon alt boyutları arasında farklılık yoktur ($p>.05$). Sosyal medya bağımlılığı ve işlevsellikte bozulma ortalamalarında gelir düzeyine göre anlamlı farklılık vardır ($F=5.02$ $p<.05$; $F=4.76$ $p<.05$). Varyansların dağılımının homojen olması nedeniyle farklılığın kaynaklandığı grupları belirlemek için Post-Hoc(Tukey) testi yapılmıştır ($p>.05$). Gelir gidere eşit olan grubun gelir giderden az olan gruba göre sosyal medya bağımlılığı ortalamaları daha yüksektir ($p<.05$). Gelirin gidere eşit olduğunu ifade eden grubun işlevsellikte bozulma alt boyutu puan ortalamalarının diğer iki gruptan daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 12. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Psikiyatrik Tanı Varlığı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişkenler					
	Psikiyatrik tanı	$\bar{X}$	S.S	t	p
Sosyal medya bağımlılığı	Var	65.88	22.20	-.105	.692
	Yok	66.27	20.35		
İşlevsellikte bozulma	Var	31.09	9.59	-.865	.615
	Yok	32.56	9.42		
Kontrol güçlüğü- yoksunluk	Var	25.73	11.29	.237	.826
	Yok	25.27	10.64		
Sosyal izolasyon	Var	9.06	4.99	.858	.011*
	Yok	8.44	3.97		

*p<.05

Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde; psikiyatrik tanıya sahip olan katılımcılar ile psikiyatrik tanıya sahip olmayan katılımcılar arasında SMB ve alt boyutlarının ortalamaları

farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Ancak sosyal izolasyon alt boyutunda psikiyatrik tanısı olanların ortalamaları ($\bar{X}=9.06$ $t=.858$ $p<.05$) olmayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 13. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının En Çok Kullanılan sosyal Medya Uygulaması Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medya uygulaması	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	Instagram*	67.55	19.64	9.812	.000**
	Twitter*	63.43	23.68		
	TikTok*	1.09	17.30		
	Yok*	41.71	10.85		
İşlevsellikte bozulma	Instagram*	33.42	9.04	15.170	.000**
	Twitter*	29.76	9.68		
	TikTok*	32.45	9.15		
	Yok*	19.41	6.30		
Kontrol gücü-yoksunluk	Instagram*	25.71	10.57	5.367	.001*
	Twitter*	24.78	11.78		
	TikTok*	28.00	7.21		
	Yok*	15.53	4.78		
Sosyal izolasyon	Instagram	8.43	3.94	.2.323	.074
	Twitter	8.89	4.52		
	TikTok	10.64	4.90		
	Yok	6.76	3.41		

**p<.01

ANOVA analizi sonuçları değerlendirildiğinde; en çok kullanıldığı ifade edilen sosyal medya uygulamasına göre SMB ve işlevsellikte bozulma ve kontrol gücü-yoksunluk alt boyutlarının ortalamaları farklılaşmaktadır ($F=9.81$ $p<.05$; $F=15.17$ $p<.05$; $F=5.36$ $p<.05$). Ancak sosyal izolasyon alt boyut ortalamaları en çok kullanılan sosyal medya uygulamasına göre farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Varyansların dağılımının homojen olmaması nedeniyle ($p<.05$), farklılığın kaynaklandığı varyansları tespit etmek için yapılan Post-Hoc (Games-Howell) sonuçları değerlendirildiğinde; Instagram, Twitter ve TikTok uygulamalarını kullananların SMB ve kontrol gücü-yoksunluk alt boyutundan aldıkları puanları sosyal medya uygulaması kullanmayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p<.05$). İşlevsellikte bozulma alt boyutunda ise Instagram kullananların ortalamaları Twitter kullanan veya sosyal medya kullanmayanlara göre daha yüksek iken Twitter veya TikTok kullananların ortalamaları sosyal medya uygulaması kullanmayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p<.05$).

Tablo 14. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medya kullanım amacı	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	Eğlence-oyun*	71.82	19.08	16.468	.000**
	Aile-arkadaşlarla iletişim*	69.20	21.37		
	Haber ve bilgi *	54.04	18.11		
	Kişisel paylaşım*	69.62	19.44		
	Hepsi	70.43	18.54		
İşlevsellikte bozulma	Eğlence-oyun*	34.10	8.60	20.742	.000**
	Aile-arkadaşlarla iletişim*	33.54	9.28		
	Haber ve bilgi *	26.33	9.08		
	Kişisel paylaşım*	33.97	8.92		
	Hepsi	35.37	8.10		
Kontrol güclüğü-yoksunluk	Eğlence-oyun*	28.76	10.64	9.419	.000**
	Aile-arkadaşlarla iletişim*	26.74	11.42		
	Haber ve bilgi*	20.50	8.46		
	Kişisel paylaşım*	26.24	10.50		
	Hepsi	26.34	10.61		
Sosyal izolasyon	Eğlence-oyun*	8.97	3.87	4.346	.002**
	Aile-arkadaşlarla iletişim*	8.92	4.29		
	Haber ve bilgi*	7.20	3.44		
	Kişisel paylaşım*	9.41	4.07		
	Hepsi	8.73	4.15		

**p<.01

Tablodaki bulgular değerlendirildiğinde; sosyal medya kullanım amacına göre SMB ve bütün alt boyutlarının ortalamaları farklılık göstermektedir ($F=16.47$ $p<.05$; $F=20.74$ $p<.05$; $F=9.42$ $p<.05$; $F=4.35$ $p<.05$). Varyans dağılımının homojen olmasından dolayı ($p>.05$), farklılığın kaynaklandığı grupları tespit etmek için yapılan Post-Hoc (Tukey) testine göre; sosyal medyayı eğlence ve oyun, aile ve arkadaşlarla iletişim ve kişisel paylaşım amaçlı kullananların haber ve bilgi edinme amaçlı kullananlara göre SMB ve bütün alt boyutlarının ortalamaları daha yüksektir ($p<.05$).

Tablo 15. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Ortalama Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medyada geçirilen süre	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	1 saatten az*	49.06	22.00	41.063	.000**
	1-3 saat*	60.84	17.43		
	4-6 saat*	75.06	19.06		
	7 saat üstü*	86.33	17.64		

Tablo 15(Devamı)

İşlevsellikte bozulma	1 saatten az*	21.89	8.98	49.710	.000**
	1-3 saat*	30.42	8.46		
	4-6 saat*	36.16	8.10		
	7 saat üstü*	43.29	6.57		
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	1 saatten az*	20.09	10.55	23.705	.000**
	1-3 saat*	22.63	9.15		
	4-6 saat*	29.29	10.94		
	7 saat üstü*	33.13	11.37		
Sosyal izolasyon	1 saatten az*	7.09	4.32	10.149	.000**
	1-3 saat*	7.78	3.62		
	4-6 saat*	9.60	4.10		
	7 saat üstü*	9.92	5.23		

**p<.01

ANOVA analizi sonuçlarına göre sosyal medyada geçirilen günlük süreye göre SMB ve alt boyutlarının ortalamaları farklılaşmaktadır ($F=41.06$ $p<.05$; $F=49.71$ $p<.05$; $F=23.71$ $p<.05$; $F=10.15$ $p<.05$). Varyansların dağılımının homojen olmaması nedeniyle ($p<.05$), farklılığın kaynaklandığı varyansları tespit etmek için yapılan Post-Hoc (Games-Howell) testine göre; sosyal medyada günlük yedi saatten fazla zaman geçirenlerin SMB ve bütün alt boyutlarının ortalamaları diğer gruplardan yüksektir ($p<.05$).

Tablo 16. SMB ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Madde kullanımı	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Sosyal medya bağımlılığı	Sigara*	67.52	23.30	3.564	.007**
	Alkol*	45.67	7.50		
	Sigara ve alkol*	75.69	20.65		
	Yok*	65.67	19.65		
İşlevsellikte bozulma	Sigara	32.08	9.81	1.775	.133
	Alkol	21.67	4.93		
	Sigara ve alkol	36.54	9.43		
	Yok	32.46	9.31		
Kontrol güçlüğü-yoksunluk	Sigara*	26.92	12.04	4.458	.002**
	Alkol*	15.00	1.00		
	Sigara ve alkol*	28.38	12.42		
	Yok	24.87	10.20		
Sosyal izolasyon	Sigara*	8.52	4.18	4.041	.003**
	Alkol	9.00	4.35		
	Sigara ve alkol	10.77	3.87		
	Yok*	8.35	3.96		

**p<.01

ANOVA analizi sonuçlarına göre bağımlılık yapıcı madde kullanımı değişkeni açısından SMB ve onun alt boyutları olan kontrol güçlüğü-yoksunluk ve sosyal izolasyon

ortalamları farklılaşmaktadır ($F=3.56$ $p<.05$; $F=4.46$ $p<.05$; $F=4.04$ $p<.05$). Varyans dağılımının homojen olmasından dolayı ($p>.05$), farklılığın kaynaklandığı grupları tespit etmek için yapılan Post-Hoc (Tukey) testine göre; hem sigara hem de alkol kullananların SMB ortalamları yalnızca alkol kullananlara ve hiç madde kullanmayanlara göre, hem sigara hem alkol kullananların kontrol güçlüğü- yoksunluk ortalamları yalnızca sigara veya yalnızca alkol kullananlara göre; yalnızca sigara kullananların sosyal izolasyon ortalamları hiç madde kullanmayanlara göre daha yüksektir ($p<.05$).

Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkma Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Şiddet içeren-içermeyen suç davranışları ölçeğinden alınan puanların kişisel bilgi formundan elde edilen verilere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla iki değişkenli gruplarda bağımsız gruplar için T testi, ikiden fazla değişkenli gruplarda tek yönlü varyans analizi ANOVA testleri uygulanmıştır.

Tablo 17. *ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları*

Değişkenler					
Genel şiddet	Cinsiyet	$\bar{X}$	S.S	t	p
	Kadın	2.13	5.83	2.01	.001*
	Erkek	.93	3.02		
Yakın ilişkide şiddet	Kadın	6.20	11.48	-3.25	.014*
	Erkek	10.44	12.89		
Şiddet içermeyen suçlar	Kadın	.50	1.77	-4.50	.000**
	Erkek	2.28	7.12		
ŞİŞDÖ	Kadın	8.83	15.81	-2.63	.030*
	Erkek	13.65	19.17		

** $p<.01$ * $p<.05$

Analiz sonuçları değerlendirildiğinde; kadınların genel şiddet ($\bar{X}=2.13$ $t=2.01$ $p<.05$) alt boyutundan aldıkları puan erkeklere göre daha yüksek iken; erkeklerin yakın ilişkide şiddet ($\bar{X}=10.44$ $t=-3.25$ $p<.05$), şiddet içermeyen suçlar ($\bar{X}=2.28$ $t=-4.50$ $p<.05$) ve ŞİŞDÖ ($\bar{X}=13.65$ $t=-2.63$ $p<.05$) alt boyutlarından aldıkları puan kadınlara göre daha yüksektir.

Tablo 18. *Yaş ile ŞİŞDÖ ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları*

		Yaş
Genel şiddet	r	.004
	p	.923
Yakın ilişkide şiddet	r	-.082
	p	.067

Tablo 18(Devamı)

Şiddet içermeyen suçlar	<i>r</i>	.049
	<i>p</i>	.272
ŞİŞDÖ	<i>r</i>	-.046
	<i>p</i>	.300

Korelasyon analizi sonuçlarına göre yaş ile ŞİŞDÖ ve alt boyutları arasında ilişki bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 19. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler						
	Sınıf düzeyi	$\bar{X}$	S.S.	<i>F</i>	<i>p</i>	
Genel şiddet	1. Sınıf	1.73	4.75	.376	.771	
	2. Sınıf	2.01	6.41			
	3. Sınıf	2.37	6.27			
	4. Sınıf	1.58	3.89			
Yakın ilişkide şiddet	1. Sınıf	7.64	11.86	.265	.851	
	2. Sınıf	6.72	11.52			
	3. Sınıf	6.51	11.25			
	4. Sınıf	6.81	13.23			
Şiddet içermeyen suçlar	1. Sınıf	1.09	3.96	1.10	.349	
	2. Sınıf	.47	1.48			
	3. Sınıf	.69	2.02			
	4. Sınıf	1.18	5.97			
ŞİŞDÖ	1. Sınıf	10.46	16.23	.178	.912	
	2. Sınıf	9.20	16.66			
	3. Sınıf	9.57	15.16			
	4. Sınıf	9.57	18.80			

ANOVA testi sonuçlarına göre sınıf düzeyi değişkeni açısından ŞİŞDÖ ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 20. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler						
	Gelir düzeyi	$\bar{X}$	S.S.	<i>F</i>	<i>p</i>	
Genel şiddet	Gelir giderden az	1.66	4.96	.815	.443	
	Gelir gidere eşit	1.51	3.38			
	Gelir giderden fazla	2.25	6.30			
Yakın ilişkide şiddet	Gelir giderden az	6.90	11.88	1.208	.300	
	Gelir gidere eşit	5.18	9.41			
	Gelir giderden fazla	7.82	12.52			

Tablo 20(Devamı)

Şiddet içermeyen suçlar	Gelir giderden az	.70	2.36	.941	.391
	Gelir gidere eşit	1.41	6.85		
	Gelir giderden fazla	.90	3.51		
ŞİŞDÖ	Gelir giderden az	9.26	16.06	.951	.387
	Gelir gidere eşit	8.10	15.83		
	Gelir giderden fazla	10.97	17.52		

ANOVA sonuçlarına göre gelir düzeyi değişkeni açısından ŞİŞDÖ ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 21. ŞİŞDÖ ve Alt boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Psikiyatrik Tanı Varlığı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişkenler					
Genel şiddet	Psikiyatrik tanı	$\bar{X}$	S.S	t	p
	Var	2.24	5.61	.396	.751
	Yok	1.86	5.38		
Yakın ilişkide şiddet	Var	5.42	9.56	-.821	.207
	Yok	7.18	12.04		
Şiddet içermeyen suçlar	Var	.70	2.04	-.273	.544
	Yok	.88	3.74		
ŞİŞDÖ	Var	8.36	12.95	-.518	.381
	Yok	9.92	16.88		

Analiz sonuçlarına göre; psikiyatrik tanıya sahip olan katılımcılar ile psikiyatrik tanıya sahip olmayan katılımcılar arasında hem ŞİŞDÖ hem de alt boyutlarının ortalamaları farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Tablo 22. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulaması Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medya uygulaması	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Genel şiddet	Instagram	1.92	5.48	.476	.699
	Twitter	2.16	5.80		
	TikTok	1.18	2.85		
	Yok	.53	2.18		
Yakın ilişkide şiddet	Instagram	7.06	12.01	.291	.832
	Twitter	7.70	12.11		
	TikTok	4.09	4.59		
	Yok	6.76	11.85		
Şiddet içermeyen suçlar	Instagram	.91	3.93	.574	.632
	Twitter	.57	1.75		
	TikTok	1.82	3.45		
	Yok	.24	.56		

Tablo 22(Devamı)

	Instagram	9.89	17.14		
ŞİŞDÖ	Twitter	10.43	15.32	.235	.872
	TikTok	7.09	7.71		
	Yok	7.53	13.67		

ANOVA sonuçlarına göre en çok kullanılan sosyal medya değişkeni açısından ŞİŞDÖ ve bütün alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma yoktur ($p>.05$).

Tablo 23. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medya Kullanım Amacı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medya kullanım amacı	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Genel şiddet	Eğlence-oyun	1.77	4.27	1.452	.216
	Aile-arkadaşlarla iletişim	2.33	4.82		
	Haber ve bilgi	.91	3.64		
	Kişisel paylaşım	2.09	5.21		
	Hepsi	2.28	7.06		
Yakın ilişkide şiddet	Eğlence-oyun	7.77	13.93	.560	.692
	Aile-arkadaşlarla iletişim	7.59	10.96		
	Haber ve bilgi	5.71	10.42		
	Kişisel paylaşım	6.94	13.49		
	Hepsi	7.46	12.48		
Şiddet içermeyen suçlar	Eğlence-oyun	1.58	6.77	.835	.504
	Aile-arkadaşlarla iletişim	.58	2.06		
	Haber ve bilgi	.94	4.00		
	Kişisel paylaşım	.74	2.27		
	Hepsi	.78	2.72		
ŞİŞDÖ	Eğlence-oyun	11.13	19.92	.83	.537
	Aile-arkadaşlarla iletişim	10.50	14.04		
	Haber ve bilgi	7.56	13.78		
	Kişisel paylaşım	9.76	19.12		
	Hepsi	10.52	18.49		

ANOVA sonuçlarına göre sosyal medya kullanım amacı değişkeni açısından ŞİŞDÖ ve bütün alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma yoktur ($p>.05$).

Tablo 24. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Sosyal Medyada Geçirilen Günlük Süre Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Sosyal medyada geçirilen süre	$\bar{X}$	S.S.	F	p

Tablo 24(Devamı)

Genel şiddet	1 saatten az	2.80	6.83	3.431	.227
	1-3 saat	1.28	3.58		
	4-6 saat	2.29	6.35		
	7 saat üstü	4.29	9.81		
Yakın ilişkide şiddet	1 saatten az	6.57	13.26	2.284	.073
	1-3 saat	6.10	10.93		
	4-6 saat	7.96	12.14		
	7 saat üstü	11.92	16.48		
Şiddet içermeyen suçlar	1 saatten az	.34	1.23	.867	.273
	1-3 saat	1.77	3.27		
	4-6 saat	1.18	4.58		
	7 saat üstü	.38	1.27		
ŞİŞDÖ	1 saatten az	9.71	16.89	2.790	.071
	1-3 saat	8.15	14.27		
	4-6 saat	11.42	18.30		
	7 saat üstü	16.58	24.64		

ANOVA sonuçları değerlendirildiğinde günlük olarak sosyal medyada geçirilen süre bakımından ŞİŞDÖ ve bütün alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma yoktur ($p>.05$).

Tablo 25. ŞİŞDÖ ve Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarının Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler					
	Madde kullanımı	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Genel şiddet	Sigara*	4.59	9.29	16.818	.000**
	Alkol*	0.00	0.00		
	Sigara ve alkol*	6.92	7.26		
	Yok	1.17	3.81		
Yakın ilişkide şiddet	Sigara	14.12	16.55	17.015	.000**
	Alkol*	2.00	3.46		
	Sigara ve alkol*	22.62	21.23		
	Yok	5.30	9.49		
Şiddet içermeyen suçlar	Sigara*	1.22	2.77	34.979	.000**
	Alkol*	.33	.57		
	Sigara ve alkol*	3.08	6.65		
	Yok*	.61	2.64		
ŞİŞDÖ	Sigara*	19.93	24.16	26.296	.000**
	Alkol*	7.33	4.04		
	Sigara ve alkol*	32.62	28.66		
	Yok*	7.08	12.18		

** $p<.01$

ANOVA analizi sonuçlarına göre bağımlılık yapıcı madde kullanımına göre ŞİŞDÖ ve bütün alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılaşma tespit edilmiştir

($F=16.82$ $p<.05$; $F=17.02$ $p<.05$; $F=34.98$ $p<.05$; $F=26.30$ $p<.05$). Varyans dağılımının homojen olmamasından dolayı ($p<.05$), farklılığın kaynaklandığı grupları tespit etmek amacıyla yapılan Post-Hoc (Games-Howell) testine göre; sigara, alkol veya ikisini de kullananların ŞİŞDÖ ortalamaları hiç madde kullanmayanlara göre daha yüksek; sigara ve alkolü birlikte kullananların genel şiddet ortalamaları yalnızca sigara veya alkol kullananlara göre daha yüksek; sigara ve alkolü birlikte kullananların yakın ilişkide şiddet ortalamaları yalnızca alkol kullananlara göre daha yüksek; hem sigara hem de alkol kullananların yalnızca birini kullanan veya hiç madde kullanmayanlara göre şiddet içermeyen suçlar ortalamaları daha yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen bulgular alan yazın çerçevesinde değerlendirilip tartışılmıştır. Bu çalışmada sosyal medya bağımlılığı düzeyinin şiddet içeren/içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasındaki incelenmiştir. Ayrıca cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, psikiyatrik tanı varlığı, en çok kullanılan sosyal medya uygulaması, sosyal medya kullanım amacı sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süre ve bağımlılık yapıcı madde kullanımı değişkenlerine göre ölçek ortalamalarında farklılaşma tespit edilmiştir.

Sosyal Medya Bağımlılığı ve Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının İlişkisine Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında test edilen ana problem; “Araştırmancın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyi ile şiddet içeren ve şiddet içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan analiz sonuçları incelendiğinde; sosyal medya bağımlılığı arttıkça yakın ilişkide şiddet, genel şiddet, şiddet içermeyen suçlardan oluşan şiddet içeren-içermeyen suç davranışları da artmaktadır. Sosyal medya bağımlılığının alt boyutları işlevsellikte bozulma, kontrol güçlüğü-yoksunluk ve sosyal izolasyondaki artış da şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarında artışa sebep olmaktadır. Sosyal medya bağımlılığının şiddet içeren-içermeyen suç davranışları ile korelasyonel ilişkisinin yanında bu davranışların ortaya çıkma olasılığını düşük düzeyde de olsa yordama gücü olduğuna ulaşılmıştır.

Sosyal medya ve şiddet davranışları arasındaki ilişkiyi araştıran literatürde yer alan çalışmaların önemli bir bölümü internet bağımlılığı ve şiddet davranışları arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Güler’in (2021) 296 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada sosyal medya bağımlılığı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuş, sosyal medya paylaşımı arttıkça saldırganlık puanlarının da arttığı görülmüştür. Aynı sonuçları işaret eden başka araştırmalar da sosyal medya bağımlılığının saldırganlığın ortaya çıkmasında etkili olduğunu vurgulamaktadır (Arendain & Murcian, 2016; Ganta & Gnapika, 2022; Kınıklı, 2021). Eraslan ve Kukuoglu'nun (2019) Kırıkkale’de eğitim gören 18-24 yaş arası 225 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada katılımcıların çoğunun (155) sosyal medyada değerlerini eleştiren bir yorumla karşılaştıklarında saldırgan davranışlar gösterebilecekleri ortaya konmuştur.

Sosyal medya platformları bireyi eğlendirme ve dış dünyanın stresinden uzaklaştırarak dopamin artışını sağlamaya yönelik programlandığı için şiddet içerikleri de eğlenceli hale getirilerek formatlanmaktadır. Bu durumda da şiddet içeriklerinin tüketimi davranışa her zaman dönüşmemekle birlikte kullanıcıda potansiyel olarak birikmektedir. Başlangıçta zararsız gibi görünen şiddetin sembolik temsilleri saldırganlık davranışının ortaya çıkmasına hemen sebep olmasa da uzun vadede şiddet içeren davranışlara karşı kişiyi duyarsızlaştırmaktadır (Ferguson & Beresin, 2017). Katılımcıların beyin dalgalarının EEG ile izlendiği çalışmalarda sosyal medya bağımlılığının duygusal duyarsızlaşmaya sebep olduğu ortaya konmuştur (Atalar, 2023). Duyarsızlaşma, sürekli şekilde maruz kalınana durum veya olaya karşı bireyin duygusal tepkilerinin azalmasıdır. Duyarsızlaşma sonucunda bireydeki ahlaki değerlendirme eğilimi arka plana itilmekte ve şiddete direk olarak tepki göstermemektedir. Duyarsızlaşma gerçekleşikten sonra şiddet içeren bir davranış gözlemlendiğinde korku, kaygı, üzüntü gibi olumsuz duygular oluşmamakta aksine zamanla zevk veren ve eğlenceli bir hale gelebilmektedir. Duyarsızlaşma sonucunda bireyin gerçek hayattaki şiddetin yarattığı suçluluk duygusu azalmaktadır. Şiddet içeriğine maruziyet arttıkça zevk verici özelliğinden dolayı dopaminerjik sistem tetiklenmekte ve birey bu içerikleri izlemeye bağımlı hale gelebilmektedir (Huesmann & Kirwil, 2007). Duyarsızlaşma sonucu şiddeti günlük yaşamın normal bir parçası olarak algılamaya başlayan bireyin davranışlarında gözle görülür bir değişim olmasa da potansiyel olarak risk taşımaktadır. Şiddeti aktif olarak üretmese bile bunu izleyerek ve yayararak şiddetin çoğalmasına katkı sağlamaktadır.

Fengqiang vd. (2016) tarafından yürütülen çalışmada internet bağımlılığı, yaşam olayları, sosyal destek ve saldırganlık gibi değişkenler incelenmiş; bireyin internet bağımlılığı puanı arttıkça saldırganlık düzeyinin de arttığı bulunmuştur. Bu da göstermektedir ki internet bağımlılığının saldırganlık üzerinde doğrudan etkisi vardır. Bu iki değişken arasında olumsuz yaşam olayları ve yetersiz sosyal desteğin kısmen de olsa aracılık ettiği tespit edilmiştir. Benzer değişkenleri referans alan ve 350 üniversite öğrencisi ile yapılan başka bir çalışmada internet bağımlılığının saldırganlığı anlamlı düzeyde yordadığı ortaya konmuş ve bu da sosyal öğrenme kuramıyla açıklanmıştır. Bunun yanı sıra internet bağımlılığının kişiyi yalnızlaştırarak sosyal desteğini azalttığı bu durumda da olumsuz yaşam olayları yaşama ihtimali arttığı için sonucunda saldırganlığın gerçekleşebileceği yorumu yapılmıştır (Gao vd., 2016).

Arslan'ın (2020) 776 ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı çalışmada dijital bağımlılık ve şiddete eğilim düzeyi arasında pozitif ve orta dereceli anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Güler ve Çolakoğlu (2021), yaş ortalaması 22.5 olan 397 E-sporcu ile ilişkisel tarama modeli çalışma gerçekleştirmiş ve bunun sonucunda dijital bağımlılık düzeyi arttıkça saldırganlık düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Jamil vd. (2017), 200 öğrenci ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin saldırganlık düzeyinin yüksek düzeyde yordadığını ortaya koyarken Yen vd. (2010) internet bağımlılığı yüksek olan 13-18 yaş arası katılımcıların saldırgan davranışlar gösterme ihtimalinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Nuri vd. (2021), akıllı telefon bağımlılığı ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmış; akıllı telefon bağımlılığının saldırganlığı anlamlı şekilde yordadığını ayrıca A tipi saldırgan kişilik özelliklerine sahip katılımcıların da bağımlılık geliştirmeye daha eğilimli olduğunu bulmuştur. Giridharan ve Lavanya (2022), 13-15 yaş arası 120 ergen ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin saldırgan davranışları anlamlı şekilde yordadığı; saldırganlığın alt boyutları olan fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bekiroğlu ve Şahin (2019), 1118 öğrenci ile yaptığı çalışmada internet bağımlılık düzeyi ile saldırganlığın fiziksel ve sözel saldırganlık alt boyutları arasında ilişki bulunmazken düşmanlık alt boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Son olarak Şahin'in (2014) 318 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada internet bağımlılığı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

İnternetle ilişkili bağımlılıkların şiddet ve saldırganlık ile ilişkisini irdeleyen bazı çalışmalar çevrimiçi oyun bağımlılığının saldırganlık üzerindeki etkisini de ele almıştır. Buna göre özellikle ortaokul öğrencileri ile yapılan birçok çalışmada çevrimiçi oyun bağımlılığı ile saldırganlığın ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalarda çevrim içi oyun bağımlılığı düzeyi arttıkça çocuklarda istenmeyen davranışların gözlenme sıklığının da arttığı saptanmıştır (Arslan, 2020; Balıkcı, 2018; Güvendi vd., 2019; Küçük & Çakır, 2020).

Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Bir Şekilde Farklaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında test edilen birinci alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyi demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, gelir düzeyi) göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; kadınların sosyal medya bağımlılığı ve işlevsellikte bozulma düzeyinin erkeklere göre daha fazla olduğu, erkeklerin de sosyal izolasyon düzeyinin kadınlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Literatüre bakıldığında hem kadınların hem de erkeklerin sosyal medya bağımlılığının daha yüksek bulunduğu çalışmalar mevcuttur. Sağar'ın (2019) 30-70 yaş arası bireyleri kapsayan çalışmalarında da erkeklerin kadınlara göre sosyal medya bağımlılığı yönünden daha fazla risk altında olduğu; Doğrusever'in (2021) sadece ergen katılımcılardan oluşan çalışmasında da erkeklerin sosyal medya bağımlılığının kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kıran vd.'nin (2020) 13-66 yaş arası bireyleri kapsayan çalışmasında ise sosyal medya bağımlılığı belirtilerinin kadınlarda daha fazla görüldüğü ortaya konmuştur. Norveç'te yaşayan 18-66 yaş arası katılımcıların olduğu başka bir çalışmada da kadınlarda sosyal medya bağımlılığının daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. (Andreassen vd., 2016). Bunların dışında çalışmanın bulgularına paralel şekilde kadınlarda sosyal medya bağımlılığının daha yüksek olduğunu bulan araştırmalar (Andreassen vd., 2016; Bilgiler, 2018; Chung vd., 2019; Çağlayan & Arslantaş, 2023; Güney & Taştepe, 2020) ile birlikte bu çalışmanın bulgularıyla çelişen ve erkeklerde sosyal medya bağımlılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar (Alnjadat vd., 2019; Aydın & Çelik, 2017; Azizi vd., 2019; Becan, 2018; Çiftçi, 2018) da bulunmaktadır. Bazı araştırmalarda ise sosyal medya bağımlılığı düzeyinin cinsiyete göre farklılık göstermediği ortaya konmuştur (Gül & Diken, 2018; Özturan vd., 2022; Yılmazsoy & Kahraman, 2017).

Sosyal medya bağımlılığının cinsiyet ile ilişkisine dair literatür bulguları tutarsızlık göstermektedir. Bu durum ölçüm araçları veya örneklemin farklı olmasından veya değişkenlerin tam olarak kontrol edilemez olmasından kaynaklanabilmektedir (Kuss & Griffiths, 2017).

Yaş değişkeniyle ilişkili sonuçlar incelendiğinde; yaş arttıkça sosyal medya bağımlılığı düzeyinin azaldığı ayrıca alt boyutlara bakıldığında yaş arttıkça işlevsellikte bozulma ve kontrol güçlüğü-yoksunluk düzeyinin de azaldığı tespit edilmiştir.

Literatürde yaş arttıkça sosyal medya bağımlılığının azaldığını gösteren birçok araştırma mevcuttur (Çağlayan & Arslantaş, 2023; Dailey vd., 2020; Hassan vd., 2020; Karaboğa, 2018; Turel & Serenko, 2012; Uslu, 2021; Yüksel vd., 2020). Bu durum yaşı küçük olan bireylere sosyal medya platformlarının daha çekici gelmesi ve yaş ilerledikçe de sosyal medyanın zararları konusunda bilincin ve bireylerin davranışlarını kontrol edebilmesine olanak tanıyan öz denetimlerinin artmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca yaşın ilerlemesiyle birlikte iş hayatına girme, evlilik, çocuk sahibi olma gibi yeni sorumluluklar bireyin hayatına girdiği için sosyal medyada geçirilen zaman azalıyor olabilir. Bu düşüncüyü destekler şekilde iş hayatına giren bireylerde internet bağımlılığının çalışmayan

bireylere göre daha az olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Aydın & Çelik, 2017; Kim vd., 2017; Park vd., 2017).

Sınıf düzeyi değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde sınıf düzeyinin, üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür. Sosyal medya bağımlılığı düzeyini sınıf düzeyi değişkeninden farklı olarak eğitim düzeyine göre ele alan çok sayıda araştırma mevcuttur. Aktan'ın (2018) çalışmasında ilkökul ve altı eğitim düzeyine sahip kullanıcılarda sosyal medya bağımlılığı riskinin daha fazla olduğu; üniversite ve daha üst eğitim seviyesine sahip kullanıcılarda bu riskin azaldığı ortaya çıkmıştır. Yurtdışında yapılan ve 556 kadın katılımcının bulunduğu başka bir çalışmada ise eğitim düzeyi arttıkça sosyal medya kullanım süresinin azaldığı tespit edilmiştir (Rachubińska vd., 2022).

Gelir düzeyi değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; gelir düzeyine göre sosyal medya bağımlılığı düzeyinin anlamlı şekilde farklılaştığı; gelir-gidere eşit olan grubun gelir-giderden az olan gruba göre sosyal medya bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde yalnızca işlevsellikte bozulma alt boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği, gelir-gidere eşit olan gelir giderden az olan gruba göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür.

Yüksel-Şahin ve Öztoprak'ın (2019) çalışmasında gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların düşük olanlara göre daha fazla internet bağımlılığı düzeyine sahip olduğu ortaya konmuştur. Başka bir çalışmada da daha yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrencilerin daha fazla sosyal medya bağımlılığı belirtileri gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Atak, 2023; Batıgün & Kılıç, 2011). Başka bir çalışmada da gelir düzeyinin teknoloji bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir (Raacke & Bonds-Raacke, 2008).

Araştırma kapsamında test edilen ikinci alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyi psikiyatrik tanı varlığı ve bağımlılık yapıcı madde kullanımına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; sosyal medya bağımlılığı düzeyleri psikiyatrik tanı varlığına göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ancak sosyal izolasyon alt boyutunda psikiyatrik tanı alan katılımcıların anlamlı şekilde daha yüksek ortalamalara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Pantic vd. (2012) tarafından yapılan ve sosyal medya bağımlılığı ile dürtüsellik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada sosyal medya bağımlılığı olan katılımcıların kontrol

grubundaki katılımcılara göre daha fazla dürtüsel olduğu; bu duruma da bağımlılığın psikopatolojisi ile ilişkilendirilebilecek psikiyatrik bozuklukların eşlik ettiği ileri sürülmüştür. Balcı ve Baloğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada ise depresyon tanısı alan bireylerde sosyal medya bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Var olan psikiyatrik tanı, sahip olunacak diğer tanı açısından komorbidite riski oluşturabilir. Bu durumda birey farklı psikopatolojilere de meyilli olabilir.

Bağımlılık yapıcı madde kullanımı ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; hem sigara hem de alkol kullananların yalnızca alkol veya sigara kullananlara göre sosyal medya bağımlılığı düzeyi, kontrol güçlüğü yoksunluk ve sosyal izolasyon alt boyut ortalamaları daha yüksektir. Hiç madde kullanmayanların sosyal medya bağımlılığı düzeyi ile sosyal izolasyon ve kontrol güçlüğü-yoksunluk alt boyut ortalamaları hem sigara hem alkol kullanan veya yalnızca sigara kullananlara göre daha düşüktür.

Sigara veya alkolden birini kullanmanın hiç birini kullanmayanlara göre, her ikisini de kullananların yalnızca birini kullananlara göre sosyal medya bağımlılığı açısından risk altında olduğu söylenebilir. Literatürde birçok çalışmada bağımlılıkların birlikte görülebileceği ortaya konmakla birlikte başlangıçta hangi bağımlılığın tetikleyici olduğuna ulaşan bulgulara yer verilmemiştir (Benzer, 2019; Karayığit vd., 2021; Tatal vd., 2021). İki bağımlılık türü arasında ilişkinin bulunamadığı çalışmalar da mevcuttur. (Gahramanlı, 2024). Üniversite öğrencileriyle yapılan benzer bir çalışmada internet bağımlılığı ile sigara bağımlılığının ilişkisi incelenmiş, bağımlılık düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı korelasyon olduğu tespit edilmiştir (Atak, 2023).

Bağımlı bireylerin başka bağımlılıklar için risk altında olduğu ve genellikle bağımlılıkların birlikte görüldüğü bilinmektedir. Bu duruma dürtüsellüğün aracılık ettiğini belirten çalışmalar mevcuttur (İzer, 2021) . Bu çalışmanın bulgularında da olduğu gibi sosyal medya bağımlılık düzeyleri yüksek olan bireylerin bağımlılık yapıcı diğer maddeleri kullanma riskinin olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında test edilen üçüncü alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyi; en çok kullanılan sosyal medya uygulaması, sosyal medya kullanım amacı ve sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süreye göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; Instagram, Twitter veya TikTok kullanan katılımcıların sosyal medya bağımlılığı düzeyi ve kontrol güçlüğü- yoksunluk düzeylerinin hiç sosyal

medya kullanmayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İşlevsellikte bozulma alt boyutunda Instagram kullanan katılımcıların diğer sosyal medya kullanıcılarına göre anlamlı şekilde daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür.

Instagram kullananların sosyal medya bağımlılığı puanlarının diğer uygulama kullanıcılarına göre daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir (Aliusta vd., 2019; Andreassen vd., 2016). Bu duruma Instagram uygulamasının eğlence odaklı öne çıkması yol açmış olabilir. Bunun yanında herhangi bir sosyal medya platformunu kullanmanın hiç kullanmayanlara göre bağımlılık açısından benzer derecede risk taşıdığı çıkarımı yapılabilir.

Sosyal medya kullanım amacı değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; sosyal medya kullanım amacına göre sosyal medya bağımlılığı ve onun alt boyutları olan işlevsellikte bozulma, kontrol güçlüğü-yoksunluk ve sosyal izolasyon ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre; sosyal medyayı eğlence ve oyun, aile ve arkadaşlarla iletişim ve kişisel paylaşım amaçlı kullananların haber ve bilgi edinme amaçlı kullananlara göre sosyal medya bağımlılığı, işlevsellikte bozulma, kontrol güçlüğü-yoksunluk ve sosyal izolasyon ortalamaları anlamlı şekilde daha yüksektir.

Literatürde sosyal medyayı kullanım amacı hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarını destekleyen ve desteklemeyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Aliusta vd., 2019; Chen & Kim, 2013; Çömlekçi & Başol, 2019; Punyanunt-Carter vd., 2017; SZ vd., 2011). Chen ve Kim (2013) ve Punyanunt-Carter vd. (2017)'nin çalışmalarında eğlence amaçlı sosyal medya kullanımının sosyal medya bağımlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Sofiah vd.'ne (2011) göre Facebook bağımlılığını tetikleyen kullanım amacı bilgi edinme ve haber almadan ziyade eğlence amaçlı vakit geçirmektir. Bir başka çalışmada sosyal medya bağımlılığı ile bilgi edinme, haber alma ve gündemi takip etme amaçları arasında ilişki bulunamazken arkadaşlarla iletişim kurma ve eğlence amacıyla kullanma arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur (Çömlekçi & Başol, 2019).

Sosyal medya uygulamalarının fotoğraf ve fikir paylaşımına imkân vermesi, birçok kişiyle aynı anda iletişim kurulabilmesi bireylerin hem eğlence hem de iletişim ihtiyacını karşıladığı için kullanım sıklığının artmasına ve bunun sonucunda bağımlılık düzeyinin yükselmesine neden olabilir.

Sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süre değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süreye göre sosyal medya bağımlılığı düzeyi farklılaşmaktadır. Bu farklılığın kaynaklandığı gruplara bakıldığında sosyal medyada 7 saat ve üzeri zaman geçirenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeyi ile işlevsellikte bozulma, kontrol güçlüğü-yoksunluk ve sosyal izolasyon alt boyut ortalamalarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Literatüre bakıldığında sosyal medyayı kullanım süresi arttıkça sosyal medya bağımlılığının da arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Aktan, 2018; Arısoy, 2009; Balcı & Baloglu, 2018; Coşar & Gedik, 2019; Demir-Türkdoğan, 2019; Özdemir, 2019).

Özdemir'in (2019) çalışmasında üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının sosyal medya kullanım süresi ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Aktan'ın (2018) çalışmasında da sosyal medya bağımlılığı ve kullanım süresi pozitif yönde ilişkili bulunmuş ancak süre değişkeni günlük ortalama süre bazında değil kaç kıldır sosyal medya kullanıcısı olduğu şeklinde ele alınmıştır.

Sosyal medyada geçirilen sürenin gerek yıl gerekse günlük olarak fazla olması sosyal medya bağımlılığını artırıyor gibi görünmektedir. Nitekim sosyal medya bağımlılığının kriterlerinde “planlanan süreden daha fazla kullanma” yer almaktadır. Bu da kullanılan sürenin bağımlılığa katkısının olduğunu göstermektedir.

Şiddet İçeren-İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkma Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklere Göre Anlamlı Şekilde Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında test edilen birinci alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, gelir düzeyi) göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde; kadınların genel şiddet puanları daha yüksek iken erkeklerin yakın ilişkide şiddet, şiddet içermeyen suçlar ve şiddet içeren-içermeyen suçların toplamı istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksektir.

Literatüre bakıldığında kadınların genel şiddet puanının yüksekliğini destekleyen çalışmalar bulunamamış ancak erkeklerin hem şiddet içeren hem de şiddet içermeyen suçları kadınlardan daha fazla işlediğine işaret eden çalışmalara rastlanmıştır (Best vd., 2009; Entorf & Spengler, 2000; Heaven, 1996; Koçak & Durak-Batigün, 2017; Ogilvie, 1996). Erel

(2021)'in çalışmasında yakın ilişkide şiddet boyutu hariç diğer boyutlarda erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Heaven'a (1996) göre; şiddet içermeyen suçlarda zarar görme riski şiddet içeren suçlara göre düşük olduğu için hem kadın hem de erkeklerin şiddet içermeyen suçları diğer suçlara göre işleme olasılığı daha yüksektir.

Suç davranışının ortaya çıkmasında cinsiyetler arası farkın toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanabileceğini söylemek mümkündür. Kadınların hem ev içi hem de çocuklarla ilgili sorumlulukları göz önüne alınırsa suç işlemek için daha az zaman ve imkâna sahiptir. Ayrıca erkekler arasında arkadaşlarını etkileme, toplum tarafından değerli ve güçlü görünme gibi ikincil kazançların yaygın olmasından dolayı suç işlemek benlik saygısını artırıcı etkiye sahip olabilmektedir. Erkeklerde risk alma davranışları hem statü hem de rekabet amaçlı olup riskli sosyal etkileşimler erkekler arasında daha yaygın görülebilmektedir (Steffensmeier & Allan, 1996).

Yaş değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; yaş ile üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Literatürde yaş ile şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ilişkisini ele alan çalışmalara bakıldığında bu bulguyu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır. Kocak ve Durak-Batigün'ün (2017) çalışmasında yaş ile şiddet içeren/içermeyen suç davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak Chan ve Chui'nin (2012) çalışmasında şiddet davranışlarında ergenlikten yirmili yaşların başına kadar pozitif yönde bir ilişki olduğu ve söz konusu davranışların erken başlangıçlı olmasının ileride tekrarlanma riskini de taşıdığı ortaya konmuştur. Entorf ve Spengler'in (2000) kapsamlı meta analiz çalışmasında Almanya'da işlenen suçların %28'inden 21 yaş altı gençlerin sorumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında yaş faktörü suç davranışlarıyla ilişkili olsa dahi mevcut çalışmanın örneklem ve ölçme araçlarındaki farklılıktan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç çıkmamış olabilir.

Sınıf düzeyi değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; sınıf düzeyinin, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Literatürde şiddet içeren-içermeyen suç davranışları sınıf düzeyiyle ilişkilendiren çalışma olmayıp eğitim düzeyini ele alan çalışmalar mevcuttur (Keshavarz-Haddad & Markazi-Moghadam, 2011; Koçak & Durak-Batigün, 2017; Tekin, 2021). Tekin'in (2021)

çalışmasında lise mezunu olanların üniversite mezunlarına göre şiddet içeren-içermeyen suç davranışları ortalamaları daha yüksek bulunmuş; Koçak ve Durak-Batıgün'ün (2017) çalışmasında da eğitim düzeyi arttıkça söz konusu suç davranışlarının ortaya çıkma sıklığının azaldığı ortaya konmuştur. Ayrıca suç davranışlarının öncüsü olduğu düşünülen kriminal düşüncelerinin eğitim düzeyi az olan bireylerde daha fazla olduğunu ortaya koyan çalışmalar yapılmıştır (Buonanno & Montolio, 2005; Folk vd., 2018). Eğitim düzeyi ile suç ilişkisinin negatif yönlü olması Usher'a (1997) göre eğitimin “medeniyet” etkisinden kaynaklanmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça bireyin toplumsal statüdeki yeri de artmakta, sosyoekonomik çevresi değişmekte ve riskli sosyal etkileşimlere girebileceği alan daraldığı için suça karışma ihtimali de azalmaktadır.

Gelir düzeyi değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; gelir düzeyinin, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Gelir durumuyla suç davranışlarının ilişkisini araştıran çalışmalar bu çalışmanın aksine şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarında gelir durumuna göre farklılaşma tespit etmiştir (Beyers vd., 2001; Entorf & Spengler, 2000; Keshavarz-Haddad & Markazi-Moghadam, 2011). Bu çalışmalarda sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bireylerin özellikle mala yönelik suçları daha fazla, şiddet içermeyen suçları da daha az işlediği bulunmuştur. Ayrıca Beyers vd. de (2001) yüksek sosyoekonomik düzeyli bir bölgede yaşayan erkek ergenlerin ciddi ve şiddet içeren bir suç işleme olasılığının düşük sosyoekonomik düzeyli bir bölgede yaşayan erkek ergenlere göre daha az olduğunu ortaya koymuştur. Kocak-Durak Batıgün'ün (2017) çalışmasında ise gelir durumu ile şiddet içeren-içermeyen suç davranışları arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma kapsamında test edilen ikinci alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi psikiyatrik tanı varlığı ve bağımlılık yapıcı madde kullanımına göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda psikiyatrik tanı varlığının, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Best vd.'nin (2009) çalışmasında psikolojik sağlık problemleri olan bireylerde suçun öncülü olarak kabul edilen kriminal düşünceler daha fazla bulunmuş; Carr vd.'nin (2009) çalışmasında ise psikiyatrik hastalarda kriminal düşüncelerin gerçek bir suç için ceza alan

erkek mahkûmlardan daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada veri toplanan örneklem üniversite öğrencilerinden oluşan normal bir popülasyon olduğu için psikolojik hastalıkların yaygın olması beklenmemekte bu nedenle de karşılaştırma yapılabilecek kadar fazla bir veri elde edilememektedir.

Bağımlılık yapıcı madde kullanımı değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; bağımlılık yapıcı madde kullanımına göre genel şiddet, yakın ilişkide şiddet, şiddet içermeyen suçlar ve şiddet içeren-içermeyen suçlar toplamı gruplar arasında farklılaşmaktadır. Yalnızca alkol, yalnızca sigara veya her ikisini de kullananların şiddet içeren-içermeyen suçlar toplamı hiç madde kullanmayanlara göre daha yüksektir. Hem sigara hem alkol kullananların genel şiddet ve şiddet içermeyen suçlar ortalamaları yalnızca birini kullananlara göre daha yüksek iken yakın ilişkide şiddet ortalamaları yalnızca alkol kullananlara göre daha yüksektir.

Çalışmanın yapıldığı örneklem üniversite öğrencilerinden oluşan normal bir popülasyon olduğu için sigara ve alkol haricinde başka madde kullandığını belirten katılımcı olmamıştır. Ancak sonuçlara bakarak sigara veya alkolden birini kullanan katılımcıların hiç kullanmayanlara göre şiddet-içeren içermeyen suç davranışlarında bulunma riski taşıdığı söylenebilir. Literatürde yer alan çalışmalar söz konusu değişkenlerin ilişkisini araştırırken aşırı alkol veya uyuşturucu madde kullanımını değişken olarak almış ancak sigara kullanımını ele almamıştır. Alkol kullanımı fazla olan bireylerde suç davranışlarının alkol kullanmayanlara göre daha fazla olduğu, uyuşturucu madde kullanan bireylerde ise suç davranışlarının alkol kullananlardan daha fazla olduğu bulunmuştur (Best vd., 2009; Bulten vd., 2009).

Araştırma kapsamında test edilen üçüncü alt problem; “Araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin şiddet içeren- içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi; en çok kullanılan sosyal medya uygulaması, sosyal medya kullanım amacı ve sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süreye göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda en çok kullanılan sosyal medya uygulamasının, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Literatürde en çok kullanılan sosyal medya uygulaması ile suç davranışlarının ilişkisini irdeleyen bir araştırma yer almamaktadır. Bu nedenle sonuçları karşılaştırarak değerlendirme yapılamamıştır. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu Instagram kullandığını belirttiği ve bu uygulama da daha çok iletişim ve eğlence amacına hizmet ettiği için

kullanıcılar suç davranışlarını örnek alabilecek içeriklere maruz kalmıyor olabilir. Bu nedenle kullanılan sosyal medya uygulamasının türüne göre şiddet içeren ve içermeyen davranışların ortalamalarında farklılık tespit edilememiştir.

Sosyal medya kullanım amacı değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; sosyal medya kullanım amacının, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Literatürde sosyal medya kullanım amacı ile suç davranışlarının ilişkisini irdeleyen bir araştırma yer almamaktadır. Bu nedenle sonuçları karşılaştırarak değerlendirme yapılamamıştır. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal medyayı iletişim ve eğlence amaçlı kullandığını belirttiği için kullanıcılar suç davranışlarını örnek alabilecek içeriklere maruz kalmıyor olabilir. Bu nedenle kullanım amacına göre şiddet içeren ve içermeyen davranışların ortalamalarında farklılık tespit edilememiştir.

Sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süre değişkeni ile ilgili sonuçlar incelendiğinde; sosyal medyada geçirilen günlük ortalama sürenin, üniversite öğrencilerinin şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı görülmüştür.

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen bir çalışmaya rastlanamamış ancak Tekin'in (2021) başka bir çalışmasında, sosyal medyada günlük ortalama olarak 3-5 saat arası vakit geçiren bireylerin şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları ortalamalarının 1-3 saat geçiren bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın örneklem ve ölçme araçlarının niteliğinden kaynaklı olduğu düşünülmekte daha farklı araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Öneriler

Bu bölümde, yapılan araştırma sonuçlarına dayanarak uygulama önerileri sunulmuş ve gelecekteki araştırmalara katkı sağlayabilecek çalışmalar önerilmiştir.

Uygulama İçin Öneriler

- Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırma, sosyal medya bağımlılığı ile şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkma düzeyi arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin sosyal medya kullanımının artmasıyla şiddet içeren-içermeyen suç davranışlarının görülme sıklığının artabileceğini göstermektedir. Bu çerçevede, daha küçük yaştan itibaren sosyal medya bağımlılığını önleme ve azaltmaya yönelik tedbirler uygulanması gerekmektedir.
- İlkokuldan itibaren sosyal medya ve sosyal medya bağımlılığının ne olduğu psiko eğitim programlarıyla öğrencilere öğretilmeli, boş zamanlarında sosyal medya kullanımına alternatif olarak spor ve sanat gibi faydalı etkinlikler ön plana çıkarılmalıdır.
- Bu doğrultuda ailelere de sosyal medya bağımlılığının şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olduğu, çocuklarının bu platformlarda geçirdikleri süreyi azaltabilmek için aile içerisinde doğrudan iletişimin hâkim olduğu bir ortam oluşturarak boş zamanlarını ayrı ayrı değerlendirmektense ailecek değerlendirmeleri konusunda bilgi verilmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

- Bu çalışmanın örneklemini Erzurum Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Farklı yaş gruplarında ve sayıca daha geniş örneklemlerde aynı değişkenlerle çeşitli çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırmadan farklı olarak, nitel veya karma araştırma yöntemleri tercih edilebilir. Bu yaklaşım, bireylerin sosyal medya kullanımı ve şiddet içeren-içermeyen suç davranışları ile ilişkilendirilen demografik özelliklerini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyerek daha derinlemesine bir anlayış sağlayabilir. Sosyo demografik özellikler açısından hangi grubun sosyal medya bağımlılığı için risk altında olduğu ortaya çıkarılır ise o gruba yönelik psiko eğitim müdahaleleri uygulanabilir.

Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

- Sosyal medya bağımlılığının suç davranışlarını arttırabileceği bilgisine dayanarak hem nedene hem de sonuca ilişkin kalıcı müdahaleler planlanabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın işbirliği ile sosyal medya bağımlılığının da diğer bağımlılık türleri gibi küçük yaştan itibaren okullarda anlatılarak hem öğrencilere hem de eğitimcilere farkındalık kazandırılabilir.
- Sosyal medyada şiddet içerikli paylaşımlar yapan ve diğer kullanıcıları suça teşvik eden kullanıcıları caydırmak amacıyla yeni yasal düzenlemeler yaparak daha etkin ceza yaptırımları uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Aaker, D. A., Day, G. S., & Kumar, V. (2007). *Marketing research* (9th ed.). John Wiley & Sons.
- Akçay Bekiroğlu, H., & Şahin, E. (2019). The relationship between university students' social media use intensity and their tendency to aggression. *Turkish Studies-Social Sciences*, 14(3), 215-236.
- Akıncı Vural, B., & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(20), 3348-3382.
- Akmeşe, Z., & Deniz, K. (2017). Stalk, benliğin izini sürmek. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi* (8), 23-32.
- Akram, W., & Kumar, R. (2017). A study on positive and negative effects of social media on society. *International Journal of Computer Sciences And Engineering*, 5(10), 351-354.
- Aksu, M., Yığman, F., & Özdel, K. (2019). The relationship between social problem solving, cognitive factors and social media addiction in young adults: a pilot study. *Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research* (3).
- Aktan, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405-421.
- Alavi, S. S., Ferdosi, M., Jannatifard, F., Eslami, M., Alaghemandan, H., & Setare, M. (2012). Behavioral addiction versus substance addiction: Correspondence of psychiatric and psychological views. *International Journal of Preventive Medicine*, 3(4), 290. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3354400/pdf/IJPVM-3-290.pdf>
- Aliusta, Z., Akmanlar, Z., & Gökkaya, F. (2019). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 10-13.
- Alnjadat, R., Hmaid, M. M., Samha, T. E., Kilani, M. M., & Hasswan, A. M. (2019). Gender variations in social media usage and academic performance among the students of University of Sharjah. *Journal of Taibah University medical sciences*, 14(4), 390-394.
- Andreassen, C., Billieux, J., Griffiths, M., Kuss, D., Demetrovics, Z., Mazzoni, E., & Pallesen, S. (2016, 03/01). The relationship between addictive use of social media and

- video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*, 30, 252-262.
<https://doi.org/10.1037/ad0000160>
- Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real-world settings: A meta-analytic review. *Review of General Psychology*, 8(4), 291-322.
- Arisoy, Ö. (2009). Internet bagimlilik ve tedavisi. *Psikiyatride Guncel Yaklasimlar*, 1(1), 55.
- Arslan, A. (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital bağımlılık düzeyleri ve şiddet eğilimlerinin belirlenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 8(15), 86-113.
- Atak, C. (2023). *18 – 65 yaş arası erişkin bireylerde sosyal medya kullanım alışkanlıklarının ve sosyal medya bağımlılığının sosyal anksiyeteye ilişkin ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 791598) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atalar, A. E. (2023). *Sosyal medya bağımlılığının duygusal duyarsızlaşma üzerindeki etkisinin EEG ile incelenmesi* (Tez No. 834374) [Yüksek lisans tezi, İstinye Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ay, H. (2022). *Emotion regulation and social media addiction: investigating the role of basic psychological need experiences* (Tez No. 763224) [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, M., & Çelik, T. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve doyumlarının incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 82-97.
- Azizi, S. M., Soroush, A., & Khatony, A. (2019). The relationship between social networking addiction and academic performance in Iranian students of medical sciences: a cross-sectional study. *BMC Psychology*, 7, 1-8.
- Azyoksul, S. V. (2023). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı, yürütücü işlevler, dürtüsellik ve kişilik arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 835431) [Yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Babacan, M. E. (2016). Sosyal medya kullanım alanları ve bağımlılık ilişkisi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3(1), 7-28.

- Balcı, Ş., & Baloğlu, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki: "Üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması". *İletişim* (29).
- Balıkçı, R. (2018). *Çocuklarda ve ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 507951) [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Batıgün, A., & Kilic, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26, 1-10.
- Becan, C. (2018). Sosyal medya bağımlılığının haber takibi motivasyonları üzerine etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 238-256.
- Benzer, B. (2019). *A study of relationship between social media addiction depression and life satisfaction* (Tez No. 765263) [Yüksek lisans tezi, International University of Sarajevo-Saraybosna]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Best, D., Day, E., Campbell, A., Flynn, P. M., & Simpson, D. D. (2009). Relationship between drug treatment engagement and criminal thinking style among drug-using offenders. *European Addiction Research*, 15(2), 71-77.
- Beydili, S. (2023). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı anksiyete ve uyku kalitesinin ilişkisi* (Tez No. 806841) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Beyers, J. M., Loeber, R., Wikström, P.-O. H., & Stouthamer-Loeber, M. (2001). What predicts adolescent violence in better-off neighborhoods? *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29, 369-381.
- Bilgili, H. A. S. (2018). Sosyal medya kullanımı ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Ege Üniversitesi örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 351-369.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Bugur, Ö. (2016). *Kadın mahkûmlarda psikopati ile suç tekrarı ve suç tipi (şiddet içeren – şiddet içermeyen) arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 449881) [Yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Buonanno, P., & Montolio, D. (2005). Identifying the socioeconomic determinants of crime in Spanish provinces. *Documents de treball (Facultat d'Economia i Empresa. Espai de Recerca en Economia)*, 2005, E05/138.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*.
- Cantor, J. (2000). Media violence. *Journal of Adolescent Health*, 27(2), 30-34.
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic Internet use. *Journal of Communication*, 55(4), 721-736.
- Chan, H. C., & Chui, W. H. (2012). Psychological correlates of violent and non-violent Hong Kong juvenile probationers. *Behavioral Sciences & The Law*, 30(2), 103-120.
- Chen, H.-T., & Kim, Y. (2013). Problematic use of social network sites: The interactive relationship between gratifications sought and privacy concerns. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(11), 806-812.
- Cheng, C., Lau, Y.-c., Chan, L., & Luk, J. W. (2021). Prevalence of social media addiction across 32 nations: Meta-analysis with subgroup analysis of classification schemes and cultural values. *Addictive Behaviors*, 117, 106845.
- Chung, K. L., Morshidi, I., Yoong, L. C., & Thian, K. N. (2019). The role of the dark tetrad and impulsivity in social media addiction: Findings from Malaysia. *Personality and Individual Differences*, 143, 62-67.
- Church, K., & Oliveira, R. (2013). *What's up with WhatsApp? Comparing mobile instant messaging behaviors with traditional SMS*. <https://doi.org/10.1145/2493190.2493225>
- Coşar, H. A., & Gedik, H. (2019). Öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 32-65.
- Çağlayan, M. T., & Arslantaş, H. (2023). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler ve sosyal medya bağımlılığının depresyon ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(3), 334-348.
- Çelik, S. (2020). *İşletmelerde sosyal medya kullanımı: Sosyal medya uzmanları üzerine bir değerlendirme* (Tez No. 641837) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi-Antalya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Çiftçi, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4).
- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.
- Dailey, S. L., Howard, K., Roming, S. M., Ceballos, N., & Grimes, T. (2020). A biopsychosocial approach to understanding social media addiction. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(2), 158-167.
- Delsol, C., Margolin, G., & John, R. S. (2003). A typology of maritally violent men and correlates of violence in a community sample. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 635-651.
- Demir Türkdogan, R. (2019). *Sosyal medya bağımlılığı ve gençlik: Cumhuriyet Üniversitesi örneği* (Tez No. 550803) [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Deniz, S. (2023). *Okul psikolojik danışmanlarında sosyal medya bağımlılığı ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 778840) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dinç, M. (2017). *Lise öğrencilerinde özgül internet bağımlılığının bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından incelenmesi* (Tez No. 469571) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğrusever, C. (2021). Ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin bazı sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 23-42.
- Eme, R. (2017). The overlapping neurobiology of addiction and ADHD. *Ment Health Addict Res*, 2, 1-3.
- Entorf, H., & Spengler, H. (2000). Socioeconomic and demographic factors of crime in Germany: Evidence from panel data of the German states. *International Review of Law And Economics*, 20(1), 75-106.
- Eraslan, L., & Kukuoglu, A. (2019). Social relations in virtual world and social media aggression. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 11(2), 1-11.

- Erel, Ö. (2021). *Şiddet içeren ve içermeyen suç davranışının risk ve koruyucu faktörler açısından incelenmesi* (Tez No.677005) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ergöçmen, B. A., Yüksel-Kaptanoğlu, İ., & Jansen, H. A. (2013). Intimate partner violence and the relation between help-seeking behavior and the severity and frequency of physical violence among women in Turkey. *Violence Against Women*, 19(9), 1151-1174.
- Felson, R. B., & Cares, A. C. (2005). Gender and the seriousness of assaults on intimate partners and other victims. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1182-1195.
- Fengqiang, G., Jie, X., Yueqiang, R., & Lei, H. (2016). The relationship between internet addiction and aggression: multiple mediating effects of life events and social support. *Psychology Research*, 6(1), 42-49.
- Ferguson, C. J., & Beresin, E. (2017). Social science's curious war with pop culture and how it was lost: The media violence debate and the risks it holds for social science. *Preventive Medicine*, 99, 69-76.
- Finn, J. (2004). A survey of online harassment at a university campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(4), 468-483.
- Florea, M. (2013). Media violence and the cathartic effect. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 349-353.
- Folk, J. B., Stuewig, J. B., Blasko, B. L., Caudy, M., Martinez, A. G., Maass, S., Taxman, F. S., & Tangney, J. P. (2018). Do demographic factors moderate how well criminal thinking predicts recidivism? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(7), 2045-2062.
- Fox, J., & Warber, K. M. (2013). Romantic relationship development in the age of Facebook: An exploratory study of emerging adults' perceptions, motives, and behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(1), 3-7.
- Friedman, S. H., Shelton, M. D., Elhaj, O., Youngstrom, E. A., Rapport, D. J., Packer, K. A., Bilali, S. R., Jackson, K. S., Sakai, H. E., & Resnick, P. J. (2005). Gender Differences in Criminality Bipolar Disorder with Co-occurring Substance Abuse. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 33(2), 188-195.

- Gahramanlı, F. (2024). *Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının sigara bağımlılığı, psikolojik iyi oluş ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 861610) [Yüksek lisans tezi, .Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ganta, M., & Gnapika, M. (2022). Effect of social media addiction on aggression and overall quality of life on undergraduate students. *Neuroquantology*, 20(17), 1418-1425.
- Gao, F., Xu, J., Ren, Y., & Han, L. (2016). The relationship between internet addiction and aggression: multiple mediating effects of life events and social support. *Journal of Psychology Research*, 6(1).
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *The Lancet*, 368(9543), 1260-1269.
- Goldberg, I. (1996). Internet addiction disorder. *CyberPsychol. Behavior*, 3(4), 403-412.
- Griffiths, M. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody? *Employee Counselling Today*, 8(3), 19-25.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197.
- Güler, H. (2021). *Sosyal medya bağımlılığı ve saldırganlık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Tez No. 756268) [Yüksek lisans tezi, .Hitit Üniversitesi-Çorum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güler, Y. E., & Çolakoğlu, T. (2021). E-sporcularda dijital bağımlılık ve saldırganlık eğilimi. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(8-1), 112-131.
- Güney, M., & Taştepe, T. (2020). Ergenlerde sosyal medya kullanımı ve sosyal medya bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 183-190.
- Güvendi, B., Tekkurşun Demir, G., & Keskin, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.26466/opus.547092>
- Hassan, T., Alam, M. M., Wahab, A., & Hawlader, M. D. (2020). Prevalence and associated factors of internet addiction among young adults in Bangladesh. *Journal of the Egyptian Public Health Association*, 95, 1-8.

- Heaven, P. (1996). Personality and self-reported delinquency: Analysis of the “Big Five” personality dimensions. *Personality and Individual Differences*, 20(1), 47-54.
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983). Age and the explanation of crime. *American Journal of Sociology*, 89(3), 552-584.
- Hollin, C. R. (2013). *Psychology and crime: An introduction to criminological psychology*.
- Huesmann, L. R., & Kirwil, L. (2007). *Why observing violence increases the risk of violent behavior in the observer*. In. Cambridge University Press.
- İlgaz, E. (2021). *Erişkinlerde sosyal medya bağımlılığı ile dürtüsellik ve sosyal anksiyetenin ilişkisi* (Tez No. 660684) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İzer, G. K. (2021). *Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığının dürtüsellikle olan ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 128964) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Jamil, R. A., Khatoon, B. A., Akhtar, A., & Rahman, A. (2017). The study of relationship between internet addictions and aggression among teenagers. *Journal of Management Info*, 3(4), 7-13.
- Jones, L. M., Mitchell, K. J., & Finkelhor, D. (2013). Online harassment in context: Trends from three youth internet safety surveys (2000, 2005, 2010). *Psychology of Violence*, 3(1), 53.
- Karaboğa, M. T. (2018). Üniversite öğrencilerinin bir sosyalleşme alanı olarak sosyal medya hakkındaki görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 912-936.
- Karaca, M. (2007, May). İnternet gençliği: yeni bir gençlik tiplemesi denemesi. *Humanities Sciences*, 2(4), 419-136.
- Karayığit, C., Groter, A., & Thompson, M. (2021). Addictive use of social media and motivations for social media use among emerging adult university students. *Bağımlılık Dergisi*, 22(3), 266-274.
- Kaya, N., Güler, Ö., & Çilli, A. S. (2004). Konya Kapalı Cezaevi’ndeki mahkumlarda psikiyatrik bozuklukların yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5(2), 85-91.

- Keshavarz Haddad, G., & Markazi Moghadam, H. (2011). The socioeconomic and demographic determinants of crime in Iran (a regional panel study). *European Journal of Law and Economics*, 32, 99-114.
- Keskin, S., & Baş, M. (2015). Sosyal medyanın tüketici davranışları üzerine etkisinin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 51-69.
- Kim, K., Lee, H., Hong, J. P., Cho, M. J., Fava, M., Mischoulon, D., Kim, D. J., & Jeon, H. J. (2017). Poor sleep quality and suicide attempt among adults with internet addiction: A nationwide community sample of Korea. *PLoS One*, 12(4), e0174619.
- King, D. L., Delfabbro, P. H., Kaptis, D., & Zwaans, T. (2014). Adolescent simulated gambling via digital and social media: An emerging problem. *Computers in Human Behavior*, 31, 305-313.
- Kınıklı, E. (2021). *Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığının aile bütünlük duygusu ve saldırganlık davranışı ile ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 699440) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kıran, S., Hilal, K., & Emre, İ. E. (2020). Sosyal medya kullanımının kişiler üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13(4), 435-441.
- Koçak, M., & Durak Batigün, A. (2017). *Genç yetişkinlerde şiddet içeren ve içermeyen suç davranışları ile çocukluk çağı travmaları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No. 453880) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction--a review of the psychological literature. *Int J Environ Res Public Health*, 8(9), 3528-3552.
- Küçük, Y., & Çakır, R. (2020). Ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 5(2), 133-154.
- Lai, L., & Turban, E. (2008, 09/01). Groups formation and operations in the Web 2.0 environment and social networks. *Group Decision and Negotiation*, 17, 387.
- Lauritsen, J. L., Heimer, K., & Lynch, J. P. (2009). Trends in the gender gap in violent offending: New evidence from the National Crime Victimization Survey. *Criminology*, 47(2), 361-399.

- Lemmens, J., Valkenburg, P., & Peter, J. (2009, 03/05). Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psychology*, 12, 77-95.
- Marlatt, G. A., Baer, J. S., Donovan, D. M., & Kivlahan, D. R. (1988). Addictive behaviors: Etiology and treatment. *Annual Review of Psychology*, 39(1), 223-252.
- Moffitt, T. E., Caspi, A., Harrington, H., & Milne, B. J. (2002). Males on the life-course-persistent and adolescence-limited antisocial pathways: Follow-up at age 26 years. *Development and Psychopathology*, 14(1), 179-207.
- Nuri, C., Direktör, C., & Arnavut, A. (2021). The mediation effects of smartphone addiction on relationship between aggression and nomophobia. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13(1), 106-114.
- O'Day, E. B., & Heimberg, R. G. (2021). Social media use, social anxiety, and loneliness: A systematic review. *Computers in Human Behavior Reports*, 3, 100070.
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., & Chamarro, A. (2017, 02/01). Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of Adolescence*, 55, 51-60.
- Ogilvie, E. (1996). Masculine obsessions: An examination of criminology, criminality and gender. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 29(3), 205-226.
- Ögel, K. (2005). Madde kullanım bozuklukları epidemiyolojisi. *Türkiye Klinikleri Dahili Tıp Bilimleri Dergisi Psikiyatri*, 1(47), 61-64.
- Öncü, F., Soysal, H., Uygur, N., Özdemir, F., Türkcan, S., Yeşilbursa, D., & Alataş, G. (2002). Zorunlu klinik tedavi sonrası yineleyici suç işleyen adli psikiyatri olgularının tanı ve suç niteliği açısından değerlendirilmesi. *Düşünen Adam, Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 15(3), 132-148.
- Özdemir, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2), 91-105.
- Özgür, Ö. (2023). *Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı dürtüsellik ve duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 821685) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Özmen, H., & Karamustafaoğlu, O. (2019). Eğitimde araştırma yöntemleri. *Pegem Akademi*, 2.
- Özturan, D. D., Kocakaya, H., Sevindik, M., Nazlı, Ş. B., Yığman, F., Akpınar, C. V., & Taş, H. İ. (2022). Social media addiction and mindfulness in university students. *ODÜ Tıp Dergisi*, 9(2), 56-66.
- Pakes, F., & Winstone, J. (2013). *Psychology and crime*. Willan.
- Palmer, E. J. (2003). An overview of the relationship between moral reasoning and offending. *Australian Psychologist*, 38(3), 165-174.
- Pantic, I., Damjanovic, A., Todorovic, J., Topalovic, D., Bojovic-Jovic, D., Ristic, S., & Pantic, S. (2012). Association between online social networking and depression in high school students: behavioral physiology viewpoint. *Psychiatria Danubina*, 24(1.), 90-93.
- Papp, L. M., Danielewicz, J., & Cayemberg, C. (2012). “Are we Facebook official?” Implications of dating partners' Facebook use and profiles for intimate relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(2), 85-90.
- Park, S., Jeon, H. J., Bae, J. N., Seong, S. J., & Hong, J. P. (2017). Prevalence and psychiatric comorbidities of Internet addiction in a nationwide sample of Korean adults. *Psychiatry Investigation*, 14(6), 879.
- Punyanunt-Carter, N. M., De La Cruz, J., & Wrench, J. S. (2017). Investigating the relationships among college students' satisfaction, addiction, needs, communication apprehension, motives, and uses & gratifications with Snapchat. *Computers in Human Behavior*, 75, 870-875.
- Raacke, J., & Bonds-Raacke, J. (2008). MySpace and Facebook: Applying the uses and gratifications theory to exploring friend-networking sites. *CyberPsychology & Behavior*, 11(2), 169-174.
- Rachubińska, K., Cybulska, A., Szkup, M., Schneider-Matyka, D., & Grochans, E. (2022). Psychosocial contributors to Internet and social media addiction among adult women. *European Psychiatry*, 65(S1), S818-S819.
- Robertson, T. W., Yan, Z., & Rapoza, K. A. (2018). Is resilience a protective factor of internet addiction? *Computers in Human Behavior*, 78, 255-260.

- Sağar, M. E. (2019). Yetişkin bireylerde sosyal medya bağımlılığının irdelenmesi. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 2(1), 29-42.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.
- Söner, O., & Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-73.
- Sponcil, M., & Gitimu, P. (2013). Use of social media by college students: Relationship to communication and self-concept. *Journal of Technology Research*, 4(1), 37-49.
- Steffensmeier, D., & Allan, E. (1996). Gender and crime: Toward a gendered theory of female offending. *Annual Review Of Sociology*, 22(1), 459-487.
- Stitt, B. G. (1988). Victimless crime: A definitional issue. *Journal Of Crime And Justice*, 11(2), 87-102.
- Straus, M. A., & Ramirez, I. L. (2004). Criminal history and assault of dating partners: The role of type of prior crime, age of onset, and gender. *Violence and Victims*, 19(4), 413-434.
- Subrahmanyam, K., Reich, S. M., Waechter, N., & Espinoza, G. (2008). Online and offline social networks: Use of social networking sites by emerging adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 420-433.
- Sucu, İ. (2014, 02/24). Sosyal medya oyunlarında gerçeklik olgusunun yön değiştirmesi: Smeet oyunu örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1.
- SZ, S. S., Omar, S. Z., Bolong, J., & Osman, M. N. (2011). Facebook addiction among female university students. *Revista De Administratie Publica Si Politici Sociale*, 3(7), 95.
- Şahin, A., Kaynakçı, C., & Aytop, Y. (2016). Ziraat fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 34-45.
- Şahin, M. (2014). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve saldırganlık. *Dusunen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*(27), 43-52.
- Tekin, N. (2021). Ölüm farkındalığı ve ölüme yönelik algıların; kriminal düşünce ve şiddet içeren/içermeyen suç davranışlarının ortaya çıkmasındaki rolü: Terör yönetim kuramı

perspektifi (Tez No. 677039) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Terroso, L. B., Pante, M., Krimberg, J. S., & Almeida, R. M. M. d. (2022). Prevalence of internet addiction and its association to impulsivity, aggression, depression, and anxiety in young adult university students. *Estudos de Psicologia (Campinas)*, 39.
- Thornton, A. J., Graham-Kevan, N., & Archer, J. (2016). Intimate partner violence: Are the risk factors similar for men and women, and similar to other types of offending? *Aggressive Behavior*, 42(4), 404-412.
- Torok, M., Darke, S., Shand, F., & Kaye, S. (2014). Violent offending severity among injecting drug users: Examining risk factors and issues around classification. *Addictive Behaviors*, 39(12), 1773-1778.
- Tosun, P. (2012, 07/01). Motives for Facebook use and expressing “true self ” on the Internet. *Computers in Human Behavior*, 28, 1510-1517.
- Turan, N., Polat, O., Karapirli, M., Uysal, C., & Turan, S. G. (2011). The new violence type of the era: Cyber bullying among university students: Violence among university students. *Neurology, Psychiatry and Brain Research*, 17(1), 21-26.
- Turel, O., & Serenko, A. (2012). The benefits and dangers of enjoyment with social networking websites. *European Journal of Information Systems*, 21(5), 512-528.
- Tutal, Ö., Erensoy, H., & Luş, M. (2021). Relationship between psychological symptoms, impulsivity and social media use problems. *Bağımlılık Dergisi*, 22(1), 43-52.
- Tutgun Ünal, A., & Koroglu, O. (2013, 12/01). A comparative study of social network usage and adoption among Turkish prospective teachers. *Mevlana International Journal of Education*, 3, 24-42.
- Usher, D. (1997). Education as a deterrent to crime. *Canadian Journal of Economics*, 367-384.
- Ünver, H., & Koç, Z. (2017). Siber zorbalık ile problemli internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 117-140.
- Walklate, S. (2007). *Understanding criminology: Current theoretical debates*. McGraw-Hill Education (UK).

- Wikström, P.-O. H. (1990). Age and crime in a Stockholm cohort. *Journal of Quantitative Criminology*, 6(1), 61-84.
- Yen, C.-F., Yen, J.-Y., & Ko, C.-H. (2010). Internet addiction: Ongoing research in Asia. *World Psychiatry*, 9(2), 97.
- Yılmazsoy, B., & Kahraman, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Facebook örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 6(1), 9-20.
- Yumrukuz, Ö. (2017). Şiddete karşı duyarsızlaşma ve sosyal medya ilişkisi üzerine bir inceleme. *Marmara İletişim Dergisi*(28), 89-106.
- Yüksel, M. Y., Tunçer, B., & Barış, Ş. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal zekanın yordayıcısı olarak affedicilik ve benlik saygısı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 743-751.
- Yüksel Şahin, F., & Öztoprak, Ö. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısına göre incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 363-377.
- Zahra, M. F., Qazi, T. A., Ali, A. S., Hayat, N., & ul Hassan, T. (2022). How TikTok addiction leads to mental health illness? Examining the mediating role of academic performance using structural equation modeling. *Journal of Positive School Psychology*, 6(10), 1490-1502.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

1. CİNSİYETİNİZ: a. Kadın b. Erkek
2. YAŞINIZ:
3. SINIF DÜZEYİ: a. Birinci sınıf b. İkinci sınıf c. Üçüncü sınıf d. Dördüncü sınıf e. Mezun f. Yüksek lisans-doktora
4. GELİR DÜZEYİ a) Gelir giderden az b) Gelir gidere eşit c) Gelir giderden çok
5. PSİKIYATRİK HASTALIĞINIZ VAR MI? a. Evet (Belirtiniz) b. Hayır
6. EN ÇOK HANGİ SOSYAL MEDYA PLATFORMLARINI KULLANIYORSUNUZ (BİRDEN FAZLA SEÇENEĞİ İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ) a. Facebook b. WhatsApp c. Instagram d. Twitter e. TikTok f. Sosyal medya kullanmıyorum
7. SOSYAL MEDYA KULLANIM AMACINIZ HANGİSİDİR? (BİRDEN FAZLA SEÇENEĞİ İŞARETLEYEBİLİRSİNİZ) a. Eğlence/oyun b. Aile, arkadaşlar ve diğer sosyal çevre ile iletişim c. Haber alma d. Bilgi edinme e. Kişisel paylaşım (kişisel fotoğraf, video, fikir paylaşımında bulunma, resim-blog yayınlama)
8. GÜNÜNÜZÜN ORTALAMA KAÇ SAATİ SOSYAL MEDYADA GEÇİYOR? a. 1 saatten az b. 1-3 saat arası c. 4-6 saat arası d. 7 saatten fazla
9. BAĞIMLILIK YAPICI MADDE KULLANIYOR MUSUNUZ? a) Sigara b) Alkol c) Sigara ve alkol d) Uyuşturucu madde (esrar, ekstazi, metamfetamin vb.) e) Hepsi f) Madde kullanmıyorum

EK-2. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Örnek Maddeler	1 (Hiçbir zaman)	2 (Nadiren)	3 (Kararsızım)	4 (Sık sık)	5 (Her zaman)
Sosyal medya hesaplarımı kontrol etmekten zevk alırım					
Sosyal medya hesaplarımı kontrol ettiğim zaman mutlu olurum					
Akşam uyumadan önce sosyal medya hesaplarımı kontrol ederim					
Herhangi bir sosyal medya hesabım ailem/arkadaşım veya sevgilim tarafından engellendiğinde öfkelenirim					
Arkadaşlarım sosyal medya hesaplarında çok gezinmemden şikayet eder					
Sosyal medyada gezinirken el parmaklarımın ağrıdığını hissederim					
Sosyal medyada gezinirken boynumun ağrıdığını hissederim					
Karşı cinsle sosyal medya üzerinden daha rahat iletişim kurarım					
Sosyal medya üzerinden daha rahat arkadaşlık ilişkileri kurarım					
Sosyal medya üzerinden kendimi daha rahat ifade ederim					

EK-3. Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışları Ölçeği

Bazen anlaşmazlıklar çığıırından çıkar ve fiziksel kavgalar meydana gelir. Çiftlerin, kendi farklılıklarını çözmek için birçok değışik yolları vardır. Farklılıklar sonucunda ortaya çıkabilecek çeşitli durumlar aşağıda listelenmiştir. Aşağıdaki ölçeğı kullanarak soruları cevaplayınız. Lütfen her ifadeyi\cümleyi dikkatlice okuyun ve **son bir yılda** bu ifadelerden hangilerini kaç kere yaptığınıza uyan seçeneğı yuvarlak içine alın. İlişkiniz son bir yıl içerisinde başlamışsa, ilişki süreniz boyunca sizin ve partnerinizin bunları kaç kere yaptığını işaretleyiniz.

Aşağıdaki durumlar son bir yılda hangi sıklıkla gerçekleşti?

		Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
	Partnerimi yumrukladım.	0	1	2	3	4	5	6
	Partnerime canını acıtabilecek bir şey fırlattım.	0	1	2	3	4	5	6
	Partnerime tokat attım.	0	1	2	3	4	5	6

Lütfen aşağıdaki soruları **kendi davranışlarınıza göre cevaplandırınız**. Romantik partnerinizle yaşadığınız kavgaları lütfen bu bölüme dâhil etmeyiniz (**Kız veya erkek arkadaşınızla ilgili çatışmalarınız bir önceki bölümde sorulmuştur**). Bu bölümde partneriniz dışındaki arkadaşınız, aile bireyi, yabancı kişilerle ettiğiniz kavgaları dikkate alınız. Lütfen her ifadeyi\cümleyi dikkatlice okuyun ve cevabınıza uyan seçeneğı yuvarlak içine alın.

		Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
	Birini tırnakladım.	0	1	2	3	4	5	6
	Birine (yumruk dışında) bir şey kullanarak vurdum ya da vurmaya çalıştım.	0	1	2	3	4	5	6

Aşağıdaki soruları **kendi davranışlarınıza göre işaretleyiniz**. Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak soruları cevaplayın. Her ifadeyi dikkatlice okuyup cevabınıza uyan seçeneği yuvarlak içine alınız.

		Hiç	Bir kere	İki kere	3-5 kere	6-10 kere	11-20 kere	20 kereden fazla
	Ekstazi kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
	Kokain kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
	Esrar (Ot) kullandım.	0	1	2	3	4	5	6
	Halka açık bir yerde grafiti (duvar boyama, duvara yazı yazma) yaptım.	0	1	2	3	4	5	6
	Boş bir binanın camlarını kırdım.	0	1	2	3	4	5	6
	Bilinçli bir şekilde başkasının malına zarar verdim.	0	1	2	3	4	5	6
	Çalıntı mal kullandım.	0	1	2	3	4	5	6

EK-4. Ölçek İzinleri

28.12.2023 09:22

Posta - Nuray TEKİN - Outlook

Re: SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ÖLÇEĞİ İZİN

Bilge Bakır Aygar <[redacted]>

25.09.2023 Pzt 10:02

Kime:Nuray TEKİN [redacted]

📎 1 ek (18 KB)

SMBÖ Maddeler 24.01.2019.docx;

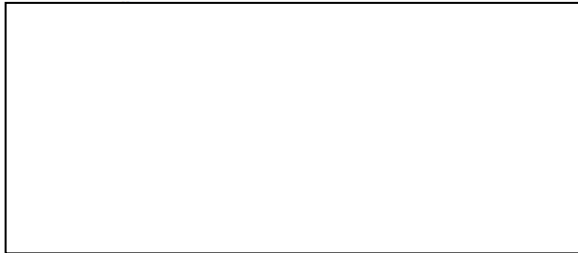
Merhabalar, ekte ölçeğin maddelerini sunuyorum.

Nuray TEKİN <[redacted]>, 22 Eyl 2023 Cum, 09:52 tarihinde şunu yazdı:

Bilge Hocam Merhaba; ben Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Nuray Tekin. İzniniz olduğu takdirde geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğunuz SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ölçeğini tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Saygılar.

--

Arş. Gör. Bilge BAKIR AYGAR

Re: Ynt: ŞİDDET İÇEREN/İÇERMEYEN SUÇ DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ İZİN

Aysegul. [REDACTED]

30.09.2023 Cmt 12:12

Kime: Nuray TEKİN [REDACTED]

Sayın Tekin,
Söz konusu ölçeği bilimsel çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar...

Prof. Dr. Aysegül Durak Batıoğlu

29.9.2023 09:19, Nuray TEKİN yazmış:

Hocam merhaba maile dönüş alamayınca yeniden yazmak istedim. Ölçeğinizi daha önce yüksek lisans tez çalışmamda sizin izninizle kullanmıştım. Bu defa izniniz olursa başka bir yüksek lisans tez çalışmasında daha kullanmak istiyorum. Saygılarımla...

Gönderen: Nuray TEKİN

Gönderildi: 22 Eylül 2023 Cuma 09:54

Kime: [REDACTED]

Konu: ŞİDDET İÇEREN/İÇERMEYEN SUÇ DAVRANIŞLARI ÖLÇEĞİ İZİN

Ayşegül Hocam Merhaba; ben Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans öğrencisi Nuray Tekin. İzninizin olduğu takdirde geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yürütmüş olduğunuz ölçeğinizi çalışmamda kullanmak istiyorum. Saygılar.

YASAL UYARI: Bu e-posta mesajı ve onunla iletilen tüm ekler, gönderildiği kişi ya da kuruma özel olup içerik ve ekinde bulunan tüm bilgi ve görüntüler sadece adres yazanına aittir ve Ankara Üniversitesi'nin resmi görüntüsü taşıyamaz. Mesaj size yanlışlıkla ulaşmışsa mesaj içeriğini ya da eklerini yurtdışındaki kamunlara aykırı olarak kullanmayınız, kopyalayamayınız, yaymayınız, başka kişilere yönlendirmeyiniz ve mesajı gönderen kişiyi derhal e-posta yoluyla haberdar ederek, bu mesajı ve eklerini herhangi bir kopyasını muhafaza etmemenizi rica ederiz. Bu e-posta içeriğindeki bilgilerin kullanılması veya verilebileceği muhtemel zararlar nedeniyle Ankara Üniversitesi hiç kimseye karşı sorumlu tutulamaz.

DISCLAIMER: This e-mail and all the annexes attached to it are dedicated to the persons or institutions they have been sent to and the information and opinions in this e-mail and the attached files belong only to the writer of the address and they may not reflect the official opinion of the Ankara University. If this e-mail is delivered to you mistakenly do not use, copy, extend and transfer the content of the message or its annexes to other people and after informing the person sending the e-mail immediately delete the e-mail and its annexes without saving any copy. The Ankara University can not be seen responsible against anybody for the use of information and possible damages given within the content of this e-mail.

EK-5. Atatürk Üniversitesi Etik Kurul ve Uygulama İzinleri

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu

Sayı : E-56785782-050.02.04-2400041944
Konu : Etik Kurul Kararı (Nuray TEKİN
01/01)

01.02.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 29.12.2023 tarihli ve E-29202147-300-2300423279 sayılı belge.

Danışmanlığını Dr.Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Nuray TEKİN'in "Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili,Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'nun 31.01.2024 tarih ve 01/01 sayılı kararı ektedir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim

Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Kurul Başkanı

Ek : Etik Kurul Karar 01-01

Dağıtım:

Gereği:
Sayın Dr.Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR

Bilgi:
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul
Başkanlığına

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Dr.Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Nuray TEKİN'in "Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 31.01.2024

Teslim Tarihi: 31.01.2024

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :31.01.2024
Toplantının Sayısı :01

Karar-01: Danışmanlığını Dr.Öğr. Üyesi Ayşenur YAZAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Nuray TEKİN'in "Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin "Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi" isimli tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mustafa CİHAN
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 01 Karar No: 01	Toplantı Tarihi:31.01.2024
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Nuray TEKİN Çalışma Konusu: Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Şiddet İçeren/İçermeyen Suç Davranışlarının Ortaya Çıkmasına Etkisi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	

ÖZGEÇMİŞ

ADI- SOYADI: Nuray TEKİN

EĞİTİM:

2022-2024: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

2018-2021: İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

2011-2015: İzmir Üniversitesi Psikoloji Lisans Programı (%100 Burslu)

2007-2011: Simav Anadolu Öğretmen Lisesi (KÜTAHYA)

İŞ DENEYİMİ:

2019- Devam ediyor: Sağlık Bakanlığı bünyesinde